FASTI GYMNASII PATAVINI

JACOBI FACCIOLATI

STUDIO ATQUE OPERA

COLLECTI.

PATAVII, Typis Seminarii, MDCCLVII.

Apud Joannem Manfrè.

SUPERIORUM PERMISSU ET PRIVILEGIO.

Digitized by Google

PRÆFATIO.

Sapienter Cicero monet in libro de Officiis primo c. xxi. in omnibus negotiis, priuſquam aggrediare, diligentem adhibendam eſſe præparationem. Ego vero, cum a docendi munere ad ſcribendam Patavini Gymnaſii hiſtoriam translatus ſum, quidvis potius parari oportere exiſtimabam, quam tabulas & acta, ex quibus, quæ ſcriberem, ducerentur. Quin valde mirabar, cur viri præſtantes Riccobonus & Tomaſinus tam pauca, tam incerta, tam confuſa dediſſent; Papadopolus autem nec ingenio illis, nec doctrina inferior, ſcholaſticis rebus vix delibatis, ad Profeſſorum & Alumnorum laudes ſcribendas, quæ fere, pro talium rerum natura, vanitate redundant & fallaciis, operam ſuam contuliſſet. Fando etiam audiveram, Actuarios eſſe quoſdam, ſuaque ſingulis tabularia; &, nequid ſcripturo foret optandum, Cancellarium ſæculo ſuperiore in hoc fere unum pecunia non exigua fuiſſe conductum, ut acta Gymnaſii omnia, & quidquid huc pertineret, decreta, litteras, edicta diligenter perſcriberet, fideliterque cuſtodiret. Sed cum ſingula ſcrutari cœpi, unde mihi ſcribendi materiam ſuppeditari poſſe credideram, tum vero illis veniam ad ignoſcendum libenter dedi, qui idem onus cum ſuſcepiſſent, nihil quod probari doctis viris poſſet, memoriarum inopia præſtiterunt. Ipſæ quoque ſcholarum inſtitutiones, ac primævæ Gymnaſii leges in communi reliquarum rerum obſcuritate latent; &, quod magis mirere, inventa quædam, quorum initia Riccobonus vidit, Tomaſinus autem ab iis, qui viderant, cognoſcere potuit, erroribus & ambiguitatibus implicantur. Si mihi libera omnia atque integra fuiſſent, ſtatim ad docendum rediiſ-

rediiſſem, onus aſſuetis minime grave, mihique honorificentiſſimo Senatus decreto, quandocunque locus in ſcholis vacaret, reſervatum. Sed perſtandum in propoſito fuit. Itaque multa undique colligere aggreſſus ſum, latebris excuſſis, quibus tempora explicarentur per quoſdam veluti Faſtos ab eorum regimine ductos, qui in annos ſingulos ſtudentibus præfici conſueverunt. Tum ad ſcholas & Profeſſores veni, de quibus nihilo plus mihi ſcribendum ſtatui, quam quantum ad id, quod ſub manu eſſet, neceſſario pertineret. Facile enim cognovi, rei hujus tam late fuſæ nullum finem fore, niſi quem mihi ipſe feciſſem. In civili hiſtoria continuatio quædam eſt ſerieſque rerum, quæ ſe mutuo gignunt & conſequuntur, quaſique corpus unum efficiunt: at in litteraria nullum eſt commune vinculum ab ipſa rei natura ortum, quod cauſſas & eventa conſociet, ut continuari narratio poſſit. Proinde illi omnes, qui genus hoc hiſtoriarum ſecuti ſunt, per capita diſcriminantes quod inſtituerant, non corpus unum, ſed membra veluti multa, quæ ſuis ſingula viribus ſtarent, nobis dederunt. Mihi vero ne tempora quidem ipſa colligere licuit, atque ordine diſponere ante ſæculum XVI. quod per annos multos nihil extet, per alios autem initia quædam rerum confuſa ſubluceant, unde nulla ſit ad verum detegendum via. Non ſum neſcius, fieri poſſe, ut quivis unus, qui veteres tabulas excutit, monumenta reperiat nobis ignota, ex quibus lux nova ſcholaſticis Faſtis affulgeat. Quid enim facilius & uſitatius? Ego quoque interdum in ea incidi, quæ ad ornandam ſpartam aliam facere viderentur, ultroque ad eos miſi, quorum intererat. Amens ſit oportet, qui talia quædam, non ingenio parta, ſed caſu oblata jactabundus venditare audeat; improbus, ſi per hæc aliis obtrectet. Me quidem pro certo haberi velim nihil divinando affirmare; nec eos ſequi, quos ſuſpicor divinaſ-

Digitized by Google

vinaſſe . Non tamen iccirco juratus accedo , habiturus contra beneficii loco , ſiquid mihi non modo ad copiam , ſed etiam ad emendationem ſuppeditabitur . Illud poſtremo loco lectorem monitum volo , ne miretur , ſi nomina inveniet Latinis ignota , Scholares , Rotulum , Bidellos , Juriſtas , Artiſtas , Bachalarios , Licentiatos , *& alia artis propria . Liberum majoribus fuit aliis uti vocibus , nobis non item . Si enim rerum nomina , quæ jam uſuvenerunt , doctis indoctiſque familiaria , nunc demum mutentur ; ipſa hæc Latinitatis cura , extra locum adhibita , ſermonis perſpicuitati officiet . Ceterum , quæ rei natura eſt , exilia damus . Siquis grandia & ſplendida quærit , ne in ſcholis quærat , neve a ſcholarum hiſtorico .*

Digitized by Google

FASTORUM

PARS I.

Ab Anno MCCLX. Gymnaſii primo ad MCCCCV. Principum Carrarienſium ultimum.

I I.

Ab Anno MCCCCVI. Venetæ dominationis primo ad juſtitium anni MDIX. quo intermiſſæ ſcholæ ſunt belli cauſſa.

I I I.

A reſtituto poſt bellum Gymnaſio Anno MDXVII. ad MDCCLVI.

FASTI

Digitized by Google

F A S T I
GYMNASII PATAVINI
AB ANNO UNIVERSITATIS PRIMO

A D

PRINCIPUM CARRARIENSIUM

U L T I M U M.

Digitized by Google

Digitized by Google

REI LITTERARIÆ
TRIUMVIRIS
GYMNASII PATAVINI
REFORMATORIBUS
JOANNI QUIRINO,
BARBONO MAUROCENO EQ.
JO. ALOYSIO MOCENICO EQ.
D. MARCI PROCURATORIBUS

JACOBUS FACCIOLATUS.

PAtavini Gymnaſii quaſi pueritiam, Senatores ampliſſimi, vobis in fidem tutelamque ſiſto, ideſt ætatem primam ab Univerſitate condita ad annum MCCCCV. Principum Carrarienſium poſtremum. Particula hæc Gymnaſticæ hiſtoriæ ipſa per ſe tenuis, ut rerum initia ſolent, tenebriſque involuta, niſi ſola prodeat, vix lectorem inve-

Digitized by Google

inveniet : nec tamen prodire debet, niſi illorum auſpicio & patrocinio fulta, qui Gymnaſio præſunt, remque omnem litterariam moderantur. Habetis hic aliquid vetuſtatis religione conſecratum ; ex quo tamquam ſemine tanta illa orta eſt, dominantibus Venetis, Patavinæ Univerſitatis magnitudo, ut ejus fama non Italos modo diſcendi cupidos ex aliis ſcholis abduxerit, ſed orbem fere totum pervaſerit. Juvat ingentium arborum ſemina quoque ipſa cognoſcere, primamque illam culturæ rationem perſpectam habere, per quam adoleverint. Primordia igitur affero rei magnæ, ſed ipſa per ſe parva : & ne ſupra incommoda alia ὄρεξιν quoque parerent, ſcholæ hiſtoriam ordine ultimæ, ſed merito & antiquitate primæ, totam dare conſtitui, atque ad hæc uſque tempora ductam fuſius explicare.

Attamen non deerunt, qui de voluminis exiguitate querantur ad pluteos ornandos minime idonei; quibus facile ſatisfacere poteram congeſtis undique edictis, decretis, reſcriptis, Profeſſorum elogiis ; ſed hoc ipſum mihi animo propoſui, ut hiſtoricam narrationem, eamque brevem & nitidam, non farragi-

nem

Digitized by Google

nem darem. Superi ſaxint, ne ego vobis litterarum noſtrarum judicibus ſapientiſſimis in narratione hac, & in aliis, quæ porro ſequentur, vel nimis jejunus, vel nimis verboſus videar.

NOI

Digitized by Google

NOI RIFORMATORI
Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, e Approvazione del P. F. *Franceſco Antonio Mantua* Inquiſitor Generale del Santo Uffizio di *Padova* nel Libro intitolato: *Faſti Gymnaſii Patavini Jacobi Facciolati ſtudio atque opera collecti*. *M. S.* non v' eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Principi, e buoni coſtumi, concediamo licenza a *Gio. Manfrè Stampatore di Venezia*, che poſſa eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di ſtampe, e preſentando le ſolite copie alle pubbliche librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 25. Agoſto 1756.

(
(Barbon Moroſini Cav. Proc. Rifor.
(Gio: Alviſe Mocenigo IV. Cav. Proc. Rifor.

Regiſtrato in lib. a cart. 47. al num. 473.

Giacomo Zuccato Segr.

Adì 26. Agoſto 1756.
Regiſtrato nel Magiſtr. Eccellentiſſimo degli Eſecutori contro la Beſtemmia.

Franceſco Bianchi Segr.

ANNO

Digitized by Google

ANNO MCCLX.

GYmnaſii Patavini Faſtos ſcribere juſſus, ab anno MCCLX. initia duco, quo anno ab interitu Eccelini proximo, civitati admodum fauſto, Gymnaſiarchum primum invenio, quem Rectorem dixere, *Anſaldum Hiſpanum*. Creari placuit ex decreto Majoris Conſilii ab juventute ipſa, quæ Patavii ſtudebat, atque ità jam frequens erat, interdictis ab Alexandro IV. Pontifice Bononienſium ſcholis, ut novum quaſi quoddam corpus efficeret, quæ ſcholarium Univerſitas dicebatur. Rectori, cui ſummam permiſit rei hujus, additi poſtea ſunt ad dignitatis ſplendorem ac præſidium Vicarius, Syndicus, Conſiliarii, Actuarii, Maſſarii, Nuncii, Bidelli, ſervique publici generis omnis pro rerum ſubinde creſcentium neceſſitate. Ac primis quidem temporibus Rectoris auctoritas magna fuit, ut quendam veluti principatum adeptus, docendi ac diſcendi ſtudioſos in officio retineret; ſcholas & Gymnaſium omne moderaretur; leges etiam ferret, ubi opus eſſet; & ſua cuique nationi jura deſcriberet: quod quidem paucis poſt annis uſque eo proceſſit, ut in baſilica ipſa Prætoria tribunal haberet, unde jus diceret inter ſuos.

Novum hoc reipublicæ ſcholaſticæ genus litteris ac litterarum cultoribus tantum ſplendoris attulit, ut nihil ſplendidius neque Romani veteres, neque Græci ad bonarum artium ſtudia promovenda excogitaverint. Sæculis enim quæ aurea vocamus, ſummo quidem in pretio habitæ litteræ ſunt, extructa publicis impenſis Lycea, attributa Doctoribus ſtipendia, decreta ſtudentibus præmia, nunquam tamen conceſſa huic ordini in ſuos juriſdictio eſt. Hæc nova plane dici debet, longeque maxima litterarum felicitas, quæ tamen ſuis fatis obnoxia, ut ſunt humana omnia, tempore intercidit.

Antiquitus Rector eligi conſuevit ineunte Quadrageſima, poſtea ſextili menſe: ſed ſæpe variatum eſt pro varia litterarum fortuna, & Gymnaſii frequentia. Nec vero quilibet unus e ſcholaſtica turba eligi poterat, ſed habita ſemper ætatis ratio eſt, nobilitatis, & famæ. Familiæ quoque ſtatum & commoda ſpectari Gymnaſii leges juſſerunt, ne quis forte, ad ſuſtinendum cum dignitate magiſtratum, lucrum ex eo quærere cogeretur. Si nullus adeſſet, qui Rectoris munus peteret, Prorector eligebatur, qui interdum toto anno locum tenebat, interdum autem cedere illi cogebatur, qui ſe quovis tempore offerret, Rectorque crearetur. Sed quia pro rerum humanarum viciſſitudine ad ea quoque tempora ventum eſt, quibus Prorectores deeſſent, Subſtituti reperti ſunt, qui cito obſolevere, relicta Syndicis, ac Proſyndicis provincia.

Eodem ferme tempore *Studii Tractatores* quatuor (ita enim dicti ſunt) civitas creavit, qui Rectoris conſilio & voluntate rei litterariæ providerent. Et ne forte advenienti juventuti diverſoria deeſſent, domos omnes, præter paucas certis in locis deſignatas, ſcholaribus ad hoſpitia patere juſſit; conditioneſque rei hujus ad controverſias tollendas edicto ſanxit: tum pecuniam quoque, ſi cui ex ordine ſcholaſtico opus eſſet, mutuam dari voluit ex publico ærario;

legeſ-

Digitized by Google

legeſque dixit, quibus daretur. Rei novitas & commodum juventutem undique illexit, cujus cito ita crevit frequentia, ut quietis gratia in gentes duas Univerſitatem dividere neceſſe fuerit; ſuumque utrique Rectorem dare. Creati ſunt igitur anno ſequenti MCCLXI. *Henricus de ſancta Petronilla*, Præpoſitus Friſingenſis, ſcholarium Tranſalpinorum Rector, & *Franciſcus de Novaria*, Canonicus Patavinus, Rector Ciſalpinorum. Hi vero cum bis in hebdomada de rebus ad Univerſitatem pertinentibus apud Tractatores conſultarent, decora multa & utilia ſtatuerunt, quæ hodie quoque ſervantur; illud in primis, ut ſcholares rite recteque examinati tum privatim, tum publice, magiſterii jus & honorem ab Epiſcopo acciperent; quod Pontificis Maximi Urbani IV. diplomate biennio poſt roboratum eſt. Ipſum porro privatum examen in ædibus fieri placuit Epiſcopalibus, vel in ſacrario; in templo autem publicum, ex more atque inſtituto Pariſienſis Academiæ, quæ totum hcc litterarium negotium Eccleſiæ addictum volebat, atque ita ſane addictum, ut ſcholas regentibus ne uxores quidem primis temporibus permitteret. Accedit, quod ipſa quoque Doctorum inſignia, toga, pileus, anulus, eo ſunt inſtituta, quemadmodum Conringius oſtendit in Supplemento ad Antiquitates Academicas LXVII. ut ſignificaretur, in Clericorum numerum litteris dicatos cooptari. Itaque illorum temporum Scriptores clericum pro litterato paſſim uſurpant, laicum pro illitterato.

Majori civitatis Conſilio illud potiſſimum curæ fuit, ut magiſtris & Profeſſoribus haberetur honor. Tres autem eſſe juſſit, qui Jus Canonicum interpretarentur; qui Jus Civile, duos tantum: eoſque eligi quotannis voluit intra dies quindecim ante feſtum S. Petri, Kalendis autem ſeptembribus in urbe eſſe. Primis Gratiani *Decretum* penſi loco, & Gregorii IX. *Decretales* præſcripſit, attributis in ſingulos denariis, quas libellas vocant, ad ſummum ducenis, ſtipendio ut illis temporibus opimo. Secundis libros duos aſſignavit, ordina-

rium unum, extraordinarium alterum, utrumque autem pro modo, qui Rectori maxime idoneus videretur. Atque ordinarium quidem ex aliarum Univerſitatum conſuetudine *Digeſtum vetus* eſſe voluit, extraordinarium *Inſortiatum* & *Digeſtum novum;* tum, ſiquid præterea ex Jure toto Univerſitas poſceret. His conſtitutum ſtipendium eſt libellarum ad ſummum CCC. Ceterum cavit, ne quis eorum, niſi pro ſcholaribus & ſcholaſticis negotiis in foro ſtaret. Artium penſa liberiora eſſe placuit; modo ne Medici ab Hippocrate & Galeno diſcederent, aut Philoſophi ab Ariſtotele, cujus opera paucis ante annis in Latinum ſermonem partim ex Græco, partim ex Arabico translata fuerant.; neu quis extra ordinem docere, vel diſputare injuſſu Rectoris auderet.

Juventuti quoque ipſi plurima conceſſit, quibus magis magiſque pelliceretur; primum quidem ut ſcholares omnes, undecunque eſſent, civitatis jure gauderent, eorumque lites ut inter cives judicarentur; deinde ut immunes a vectigalibus eſſent; tum ne quis eorum aut in vincula conjici, aut ullo modo conveniri poſſet ex contractibus alibi factis. Arma etiam indulſit ad defenſionem, ſiquis eorum de metu ſibi illato docuiſſet, & ſacramento confirmaſſet: unde poſtea orta eſt nimia quædam armorum licentia, quaſi veteri jure ſcholaribus permiſſa. Nunciis, aliiſque ſervis publicis Univerſitatis, quos Bidellos vocant, permiſit, ut Gymnaſtica immunitate gauderent, *intelligendo nuncios comprehenſos in pactis ultimo factis inter commune Paduæ, & ſcholares*. Verba hæc, quæ ſunt in veteri legum municipalium Codice, ſi recte perpendantur, ſatis ſignificant, quomodo ea tempeſtate Gymnaſia conſtituerentur. Quamvis enim poteſtas docendi, & ſcholaſticos conferendi gradus ab Univerſitate manaret, Univerſitas autem a Principe penderet, in cujus eſſet ditione atque imperio; attamen ſcholares ipſi non aliter adduci quam pactis & conditionibus ſolebant, ut ad Univerſitatem componendam ſimul convenirent. Fama eſt, noſtram

hanc

Digitized by Google

hanc in primis juventutis frequentia floruiſſe : & quamvis nulla extent monumenta , quibus certum exequi numerum poſſimus , conjicere tamen ex Bononienſi licet , in qua decem ſcholarium millia fuiſſe anno MCCLXII. ſcribit Olfredus ejus Univerſitatis Profeſſor. Nolim autem quiſpiam ſibi perſuadeat , turbam hanc tantam , quæ a ſchola nomen quærebat, duntaxat ſcholæ gratia Gymnaſia frequentaſſe : quid ageret hoc titulo fulta & ornata, alias dixi.

Anno MCCLXVII. Gymnaſium totum rexit *Joannes Germanus*, ſequenti autem *Aymo Gebennenſis*, idem fortaſſe, qui poſtea Epiſcopus fuit , atque Imperialis Curiæ Cancellarius, de quo mentio eſt in libro tertio & quarto Albertini Muſſati de Geſtis Henrici VII. Sub illis arbitrium quærendi Doctores , & quotannis confirmandi juventus obtinuit ; quod inter jura ejus potiſſimum habitum eſt , duravitque per ſæcula admodum tria . De ædibus quoque certis in locis ſcholarium commodo deſtinatis nova quædam conſtituta ſunt, quæ in Conſtitutionum codice, quo Univerſitas utitur, adhuc extant . Atque initio quidem liberaliter habiti cultique ſupra hoſpitii modum, parem civibus gratiam modeſtia referebant ; ſed poſtea, cum numero viribuſque valde creviſſent, luxurioſe uti beneficio cœperunt , urbemque nocturnis excurſationibus infeſtam reddere . Et quia in officio manere coacti migrationes identidem minitabantur , civitatis Conſilium graviſſimas in eos pœnas ſanxit , qui vel per ſe , vel per alios Gymnaſium diſturbare, aut quovis modo infirmare, abducta juventute, conarentur. Anno MCCLXXI. Rector Tranſalpinis datus eſt *Nicolaus Polonus* Archidiaconus Cracovienſis , Ciſalpinis *Joannes de Monte longo* Archidiaconus Aquilejenſis, qui de ſcholis inchoandis, ac finiendis, de feſtis, de vacationibus plurima conſtituerunt. Anno poſt *Philippus de Speciariis* Veronenſis Ciſalpinorum Rector creatus eſt : ſed & Tranſalpinos rexit per annos octo, deficiente collega, quantum conſtat. Alii *Philippi* regimen tardius incipiunt , & diutius producunt ad annum uſque

MCCLXXXIII.

MCCLXXXIII. Deceſſorum conſtitutiones, quæ *Gymnaſii Statuta* dicuntur, in volumen unum redegit, additis ad ſingula capita, quæ loco & tempori convenire viſa ſunt. Eo regente Gymnaſium, Civitas juſſit, Profeſſorem quemlibet publico ſtipendio contentum etiam privatim docere; ſiquis autem mercedis nomine aliquid ſibi a ſtudentibus paciſceretur, illum ſtatim excludi ſine ſpe redeundi. Attamen pro ædium penſione, in quibus docebatur, ſtudentes ipſi æra conferebant.

Quanti per hæc tempora ceteroquin dura & obſcura Patavinum Gymnaſium fieret, ex eo intelligi poteſt, quod ſcribit Engelbertus Abbas in Theſauro Anecdotorum apud Bernardum Pez T. I. p. 430. ad annum MCCLXXIV. *Celebrato Concilio Lugdunenſi, tranſtuli me circa Paduam, ubi magnum vigebat Studium generale, Doctoribus & ſcholaribus de Bononia illuc translatis propter diſcordiam, quam Bononienſes maximam cum Forlivienſibus tunc gerebant, ita ut Papa Gregorius ſtatuta ſui Concilii Lugdunenſis non Bononienſibus, ſicut antea fuerat conſuetum, ſed Paduanis magiſtris & ſcholaribus ſub Bulla tranſmiſerit, ad utendum ipſis in judiciis & ſcholis, ſicut patet in eorundem ſtatutorum titulis evidenter*. Ad hoc celeberrimum Concilium dum pergeret Dominicani inſtituti Cœnobita Thomas Aquinas, mirandi ingenii planeque Angelici Theologus, mortem obiit idib. Mart. Idcirco autem memoro, quia ſæculo ſequenti inter Sanctos ritu ſolemni relatus eſt, ſubinde vero etiam Eccleſiæ Doctor declaratus, & ab hac noſtra Artiſtarum Univerſitate cuſtos & præſes communi voto adſcitus. Verum enimvero tam fauſta initia neſcio quid adverſi repente intercepit. Etenim anno MCCLXXXIX. Nicolaus Papa IV. Patavini Gymnaſii jura interdicto ſuſpendit, totamque civitatem ab Eccleſiæ Catholicæ communione removit, quod quædam ſtatuiſſet Clericorum dignitati injurioſa, & Eccleſiaſticis immunitatibus gravia. Sed biennio poſt Petrus de Columna, S. Euſtachii Diaconus Cardinalis, ad conciliandam concordiam miſſus omnia

in

in integrum reſtituit. Cavaccius & alii interdicti auctorem Pontificem alium faciunt, cauſſamque rei hujus, adminiſtros & tempora miſcent. Ne his quidem temporibus aut Univerſitati, aut civitati ipſi defuere viri docti. Inter hos Lupatus eminuit ex ordine equeſtri, Juriſperitus, & *Poetarum omnium* (inquit Petrarcha de Rebus memorabilibus) *quos noſtra, vel patrum noſtrorum vidit ætas, facillime princeps*. Tanta fuit doctrinæ fama & exiſtimatione, ut, cum militis cadaver anno MCCLIV. ex antiquo extra mœnia conditorio fuiſſet effoſſum, perſuadere civitati potuerit, illum ipſum Antenorem eſſe gentis auctorem. Quapropter a Decurionibus, quos *Antianos* vocabant, & a Supremo Conſilio obtinuit, ut, magnifico pro moribus illis extructo monumento, ædique appoſito S. Laurentii in principe urbis via, ſolemni pompa illuc transferretur. Ipſe autem monumentum verſibus ornavit, qui adhuc extant, & advenis Trojanarum antiquitatum ſtudioſis oſtendi ſolent.

Sæculum clauſit *Teonitarius de Tedaldis*, al. *Teobaldis*, Parmenſis, Ciſalpinorum Rector, qui Gymnaſii Statutis retractatis nonnulla addidit Tranſalpinis parum probata; unde ortæ contentiones ſunt, ſed cito ſublatæ, dato Tractatoribus negotio, ut viderent, ne quid ex iis res Gymnaſtica detrimenti caperet.

Ineunte ſæculo quarto decimo, Ciſalpinis primum præpoſitus eſt *Joannes de Bononia*, deinde *Bonus de Mora* Mediolanenſis, Tranſalpinis *Rodulphus Auguſtanus*. Symbolam quiſque ſuam in Statutorum codicem conferentes oblivionem effugerunt. *Ex hoc tempore defuit*, inquit Papadopolus l. 1. de Gymn. c. 16. *Rectorum dignitas ad annum 1399. nec ullum in Actis veſtigium ejus reperitur*. Ego vero ne acta quidem ipſa ejus ætatis reperire potui, nec a Papadopolo reperta niſi divinando fuiſſe arbitror; nec ſane in urbe quærenda ſunt diuturnis bellis, geminata peſtilentia, & multiplici dominatu vexata. Adde his ignem Ubertini de Carraria,

qui

qui cum Prætorem occidiſſet Pollionem Beccadelum anno MCCCXXV. ut ſcribit Vergerius, *quidquid in Cancellaria erat publice privatimve conſcriptum, quidquid librorum, quidquid denique toto Prætorio litterarum inventum eſt, incendio conſumpſit*. Adde incendium alterum anni MCDXX. quo civitatis tabularium ad baſilicam Prætoriam nocturno caſu repente periit. Adde etiam tertium anni MDCXV. de quo Monteroſſus in ſuo Diario. Non tamen iccirco Gymnaſium ſine Rectore fuiſſe dici debet: contra vero certum firmumque habendum, ex quo Univerſitas hæc conſtituta eſt, fuiſque legibus firmata, ſemper ipſi aliquem præfuiſſe, qui veluti mens quædam per partes omnes maximas minimaſque intenta, ſingulis atque univerſis agendi facultatem & auſpicia præberet, ſuoque nomine acta ſignaret. Collegia certe, cum honores tituloſque Academicos alicui tribuerent, ita ſibi neceſſarium magiſtratum hunc exiſtimarunt, ut, ſi forte vacaret, vel Rector ipſe petitor eſſet, vel alio quovis modo impeditus abeſſet, alium quempiam ſufficerent, qui fiduciariam Rectoris poteſtatem in re præſenti exerceret; interdum autem ipſum quoque Collegii Præſidem, atque adeo Epiſcopum ipſum, ſi ita tempus & occaſio poſceret, Rectorem appellarent. Id præſertim colligitur ex ſemeſis quibuſdam Collegii Medici codicibus, qui adhuc forte ſuperſunt, ubi de Rectorum muneribus, titulis, commodis, honoribus nonnulla inveniuntur. Nomina ſane interierunt: attamen quædam dabimus ex tabulis ducta probatæ fidei, quas undique collectas in Artium tabulario repoſuimus; unde omnis prorſus anarchiæ ſuſpicio tolletur.

Ipſos quoque primæ hujus ætatis Profeſſores, tamquam pueritiæ cujuſdam, eorumque merita antiquitas obruit. Ex paucis autem, quorum nomina ad nos pervenere, plures Juris legumque ſcientia, quam artibus præſtiterunt. Nam ex Juriſperitis celeberrimi ſunt *Lyi* fratres, *Bartholomæus*, & *Thadæus* Beneventani, *Antonii* filii, qui ante conditam Univerſi-

verſitatem Patavii docuit, & *Juriſprudentum vertex* ob ſummam doctrinam dictus eſt; tum *Anſelmus*, & *Simeon de Engelfredis* Patavini : ſed hic quidem etiam Bononiæ docuit, ubi lauream obtinuerat ; uterque autem in Judicum Collegium receptus eſt . Inter teſtes arbitralis ſententiæ anni MCCLXIV. quæ eſt in vetuſto Statutorum codice hujus civitatis, afferuntur legum Doctores duo, *Petrus Calza*, & *Guido de Suzaria* . Hic quadriennio ante operam ſuam Mutinenſibus locaverat, grandi in anteceſſum pecunia accepta . Cremonæ quoque docuiſſe fertur. Anno autem MCCLXX. ad Regienſem migravit Academiam , ſeque illi in omnem vitam ſacramento obſtrinxit . Scripſit commentarium in Pandectas & Codicem, *de Jure emphyteotico*, *de Judiciis & Judiciorum ordine*, *de Tortura*, *de Inſtrumento*, *quod Guarentigiam vocant*.

Anno antequam *Anſaldus* Rector primus crearetur, *Buzzacarinus* Jus Civile explicuerat; cui ſucceſſere , conſtituta jam Univerſitate, filii duo *Fulco*, & *Salion; Salioni* autem *Buzzacarinus* junior ejus filius anno ſæculi ultimo ; tum *Gerardus de Vitalianis*, *Princivallis* Mediolanenſis , *Ugo Dinarius*, & *Aldebrandinus* ejus filius, ſolo nomine noti . Poſtremus hic Decretum interpretabatur anno MCCLXXXIII. & conjungendus videtur cum *Bovettino de Bovettinis* Mantuano, qui Patavinæ Cathedralis Eccleſiæ Archipresbyter cum eſſet, Jus Pontificium magna cum laude diutiſſime explicuit, ſed litteram tamen nullam reliquit . Memorantur etiam inter hujus ordinis Profeſſores *Theobaldus de Theobaldis*, *Stephanus Saxus*, *Lambertus* de Mediolano, *Nicolaus* de Cremona, *Paullus* de Titulo , qui *Juris Apex* dictus eſt, *Nicolaus* de Plebe , *Vitalianus de Vitalianis*, *Manfredus de Manfredis*, *Bonus de Bajalardis* , *Belcarius* Bartholomæi filius, *Schinella de Doctis;* qui omnes legum ſcientia præſtantes, exeunte ſæculo, Patavii docuerunt ; non tamen fortaſſe omnes , ut ſuſpicari licet , publicis ſtipendiis . Fratres quoque *de Tadis* ,

Digitized by Google

Patavini cives nobili loco nati , *Joannes* , & *Pax* , quorum unus Prætor Vicetiæ fuit anno MCCLXXXIX. alter anno MCCXCVII. antequam Præturam ſuſciperent , patriis ſcholis operam ſuam docendo navarunt , & aliquo numero atque honore fuerunt. Utrumque ſæculum ornarunt *Thadæus Paucaterra* Cæſenas , *Aldebrandinus de Mediabbatibus* , & *Altegradus Cataneus* de Lendinaria Decretorum Doctor , qui poſtea Epiſcopus fuit Vicetinus, obiitque Patavii anno ſæculi ſequentis quartodecimo. Seriem claudit magnus Jureconſultus *Accurſius* Regienſis, ex Gallia Togata, qui cum civibus ſuis magna nominis fama Juriſprudentiam traderet, ut eſt in ejus urbis tabulario , inde a noſtris evocatus Patavinas ſcholas voce ſcriptiſque illuſtravit . Inter ejus auditores aſſiduus fuit anno MCCLXXVII. civitatis Prætor Marcus Quirinus , eique liberos in diſciplinam tradidit. Omnes porro ad hoc tempus Juris Profeſſores in eo conveniebant , ut ex Irnerii , & Bononienſis Academiæ inſtituto per ſummas quaſdam breveſque interpretationes legum ſententiam in aperto ponerent, difficultateſque expedirent . Qui deinceps ſecuti ſunt , paullo magis audere cœperunt , plenioreſque expoſitiones in ſcholas attulerunt , & ad forenſia negotia accommodarunt.

Claſſis quoque altera, quæ Artes complectitur, Profeſſores ſuos habuit , & quidem, ut tempus ferebat , admodum claros ; quamvis nondum ita floreret , ut cum prima certare poſſet . Nam ut a Grammatica incipiam , ejuſque fata altius repetam , ſola hæc ex omni artium ac litterarum ſtudio Italicas ſcholas tenuit ſæculis illis , quæ obſcura dicuntur , & ea quidem Cœnobitarum , & Epiſcoporum ædibus concluſa, vel paullo latius fuſa . Hac tamen voce ars & facultas omnis dicendi ac diſputandi interdum ſignificabatur , hoc eſt Rhetorica quoque , & Dialectica ; idque *Trivium* appellabant . Acceſſit poſtmodum Arithmetica , quam *Computatoriam* vocabant ; & ad vanum quendam divinandi uſum, qui mentes hominum occupaverat , etiam Aſtrologia;

tum

tum religionis gratia ea Muſicæ pars , quæ in canendis divinis laudibus adhibebatur . Nec deſuere , qui triplici huic ſtudiorum generi Geometriam quoque adjicerent: atque ii quidem inter doctiſſimos habiti *Quadrivium* tenere dicebantur . Quod ſiquis majus aliquid ex Philoſophia delibaret, attamen Grammatici nomen retinebat , ut eſt in notis ad Lotharii Capitulare de Doctrina To. I. Rerum Italic. P. 2. pag. 152. Verum reſtitutis Italiæ tandem aliquando litteris , excitatiſque bonarum Artium Academiis , non ſatis grave videri cœpit nomen hoc ; & primum quidem adjecta Rhetoricæ appellatione nobilitatum eſt , deinde vero plane expulſum , aſſumpto grandiore Humanitatis titulo, qui adhuc in uſu eſt.

Primus in hac urbe Grammaticus, extruſa barbarie , *Arſegninus* ſuit , cujus memoria ad poſteros pervenerit . Non ſolum docuit, ſed etiam ſcripſit de regulis & arte *dictandi*, pro *dicendi*, voce ſumpta ex vernaculo ejus ætatis ſermone; ſuaſque lucubrationes *Quadrigam* vocavit , atque edidit anno MCCXVI. ut narrat Scardeonius lib. 2. cl. x. p. 229. Quandoquidem autem *Paduanum* vocitatum fuiſſe Scardeonius ait, non temere conjicio , eundem eſſe , qui in *Rolandini* Chronico *Magiſter Paduanus* dicitur ; & Chronicum ipſum una cum aliis Magiſtris probavit anno MCCLXII. ab Univerſitate condita ſecundo . Atque hic operæ pretium eſt ejus ætatis morem notare ſane laudabilem, non ante emittendi litterarias lucubrationes , quam in magno doctorum hominum conventu auditæ , & probatæ eſſent . Hæc eſt imago quædam vetuſtiſſimarum recitationum apud Græcos & Latinos bonarum artium auctores , de quibus Voſſius ſcribit in Tractatu de Imitatione c. 7. Et quia nunc res obſolevit , cum minime deberet , juvat locum ipſum referre ex libri ultimi cap. ult. *Perlectus eſt hic liber , & recitatus coram infraſcriptis Doctoribus & Magiſtris , præſente etiam ſocietate laudabili Baccalariorum & Scholarium liberalium Artium de Studio Paduano . Erant quoque tunc temporis Regentes in Padua viri*

venerabiles Magiſter Agnus, Magiſter Joannes, Magiſter Zamboninus, profundi & periti Doctores in Phyſica & ſcientia naturali; Magiſter Tredecinus in Logica providus indagator, & Doctor; Magiſter Rolandinus, Magiſter Morandus, Magiſter Zunta, Magiſter Dominicus, Magiſter Paduanus, Magiſter Luchesſius, in Grammatica & Rhetorica vigiles & utiles Profeſſores. Qui ad hoc ſpecialiter congregati prædictum librum & opus, ſive chronicon, ſua magiſtrali auctoritate laudaverunt, approbaverunt, & autenthicarunt ſolemniter in clauſtro S. Urbani in Padua, currente anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo ſecundo, indictione quinta, die tertia decima, intrante menſe aprili.

Rolandinus alius poſt *Magiſtrum Paduanum*, vel una cum ipſo docuit, ut eſt in Chronici verbis modo allatis: atque hic eſt, opinor, qui *Rolandinus* cognomento Grammaticus dictus eſt, ut ab Hiſtorico diſtingueretur. Niſi quis forte credere malit, auctorem ipſum inter ſui operis judices numerari voluiſſe. Nam ipſe quoque *Grammaticæ Doctor*, *ſimul artis Rhetoricorum* dicitur in ſepulchri titulo apud Scardeonium lib. 2. Cl. x. & fortaſſe temporum illorum ſimplicitati condonari debet, quod ipſe de ſe honorifice loquatur, ſuumque de ſuo opere judicium non minoris haberi voluerit, quam aliorum. *Magiſter Dominicus*, de quo ibidem, *Montanarius* eſt, poeta ſui ævi non contemnendus, qui humanæ vitæ præcepta Latino carmine complexus eſt. Pauca quædam ex eo refert Scardeonius l. 2. Cl. x. p. 234. ſed opus integrum fruſtra ſe quæſiſſe ſcribit. Extat in Bibliothecæ Ambroſianæ codice, de quo Muratorius Diſſert. 44. de Antiquit. medii ævi pag. 914. De *Zunta*, de *Morando*, de *Luchesſio* nihil dico, nec ſane dicere poſſum niſi divinando. Sua cuilibet ætati turba fuit, cujus non eſt habenda ratio. Eadem de cauſſa mitto *Bonincontrum* Mantuanum, *Guizzardum*, & *Magiſtrum Joannem*, quos Grammaticæ Profeſſores vocat Albertinus Muſſatus, quocunque tandem jure ac titulo

Digitized by Google

lo profiterentur. Ceterum ſiquis ejus ætatis ſcripta parumper conſideret, valde mirabitur, cur in tanto Grammaticæ ac Rhetoricæ ſtudio, tantaque magiſtrorum copia nemo fuerit ante Muſſatum ipſum, qui hoc in genere præſtaret. Sed hoc artium fuit omnium, atque adeo temporis infortunium.

Logicam primis illis temporibus Magiſter *Tredecinus* in Gymnaſio tradidit, vir peracutus, ſed magis ad ingenioſe diſputandum, quod erat in more, quam ad veritatem quærendam, qui Logicæ finis eſt. Huic paucis poſt annis vel ſocius, vel ſucceſſor datus eſt *VVilelmus Brixinenſis*. Et hic quidem Philoſophiam totam explicuit, ut colligitur ex epiſtola Engelberti Abbatis ad Ulricum Scholaſticum Viennenſem, apud Bernardum Pez in Theſauro Anecdotorum pag. 429. Sed poſtea ad Bononienſe Gymnaſium tranſiit, ubi Medicam lauream cum cepiſſet, Bonifacii Papæ IX. Archiater declaratus eſt. Interim Logicæ ſcholam regebat *Pax de Forojulio*, cujus extat adhuc Poema in Veneta S. Marci Bibliotheca, quo ſolemnis deſcribitur Ducis Senatorumque proceſſio in feſto B. Mariæ Virginis die an. MCCXC. Ejus titulus eſt: *Illuſtriſſimo & magnificentiſſimo Domino Petro Gradonico Venetiarum Duci Pax de For. miniſter artium in Studio Paduano devotam ſuæ parvitatis obedientiam ad mandata*. Idem *Pax* carmen de Forojulio ſcripſit; ejuſque carminis verſus aliquot affert Ughellus in vita Pagani Turriani Epiſcopi Patavini & Patriarchæ Aquilejenſis: ſed auctorem vocat *Pacem de Ferraria*, quemadmodum & Papadopolus in Tomo Gymnaſii primo p. 106. fortaſſe quia in Bibliothecæ Marcianæ codice legerunt *Fer.* pro *For.* In ejuſdem Bibliothecæ catalogo, quem ſecutus eſt Senator graviſſimus Flaminius Cornelius, de Venetarum Eccleſiarum antiquitatibus præclare meritus, dicitur *Pax de Forlivio*. Sed nulla hujus auctoris apud Ferrarienſes, neque apud Forolivienſes memoria extat; nec ſane probabile eſt, quandoquidem divinamus, illarum civitatum hominem de Forojulio carmen ſcripſiſſe. Porro *miniſtrum* ſe appellat,

pellat , quod nondum magiſterii gradum nomenque obtinuiſſet , vel quod artem profiteretur ceterarum miniſtram . In Actis Patriarchalibus Civitatis Auſtriæ anni MCCCII. aſſertur inter teſtes, vocaturque *Pax de Padua* , addita ſcilicet nomini honoris gratia patria illa , in qua Profeſſoris munus ſuſtinebat . Quinquennio poſt dicitur Logicæ Doctor , eique adjungitur *Mag. Odoardus* in diplomate laureæ Medicæ Aymerico Polono collatæ IX. Kal. Majas .

Ex Medicis unum reperio *Matthæum Roncalitrium* Patavinum , qui non Medicinam modo , ſed & Logicam , & Philoſophiam omnem , ut eſt in ſepulchrali elogio apud Scardeonium , profitebatur : *In cunctis cathedris Patavi decus iſte Mathæus* . Nec vero mirum videri debet , unum hominem per ea tempora tot artes profiteri conſueviſſe , cum & Doctores pauci eſſent , & artes ipſæ ac diſciplinæ præſidiorum inopia valde anguſtæ. Intra Phyſicam provinciam ſtetere *Magiſter Agnus* , *Mag. Joannes* , *Mag. Zamboninus* , quos vocat Rolandinus *profundos ac peritos Doctores in Phyſica & naturali ſcientia* . Attamen naturæ cognoſcendæ ſtudium , quod ceteroquin nobiliſſimum habebatur, & plurimi fiebat, ex ſtrigoſis diſputationibus ad ſcholaſticas pugnas comparatis nondum exierat .

Hic vero mirari libet , quo tandem pacto fieri potuerit , ut temporibus iſtis , quæ barbara vocare ſolemus , & ſane fuere , ſi poſterioribus conferantur , tantopere pietas eluceret, religionis cultus , & morum ſanctitas ; ut plures ex Patavinis noſtris exiguo annorum ſpatio , vel certe pro re tanta minime magno , reperiantur in cælitum numero habiti , quam totis ſæculis quatuor deinceps ſecutis , quibus litteræ arteſque omnes mirifice floruerunt. Unus multorum inſtar ſæculi ornavit initia S. Antonius, quem poſtea ſecutus eſt ejus diſcipulus B. Lucas , tum B. Jordanus, Beatus Peregrinus, B. Compagnus, B. Arnaldus, B. Damianus, Beatæ quoque mulieres Elena Enſelmina , & Beatrix Atheſtina , aliique præterea heroi-

heroicæ virtutis fama & ſanctitate verendi . Adeo quanto ſcientiæ minus, tanto plus innocentiæ & probitatis erat . Sed hæc, quæ nonnihil offenſionis bonis ſtudiis afferre videntur, nobiſque communia cum multis Italiæ populis ſunt , ad duo illa , niſi fallor , Chriſtianæ Eccleſiæ lumina referri debent , Dominicum , & Franciſcum , qui in magnis temporum tenebris repente exorti , orbem totum virtutibus illuſtrarunt; multoſque ſtatim ad imitationem exemplo & miraculis pertraxerunt.

ANNO MCCC.

ANno ſæculi hujus quartodecimo Rectorem Univerſitas habuit *Albertum Saxoniæ Ducem* . Jam enim res Gymnaſtica ita creverat , ut Principes quoque , ac Reguli , Regumque filii ſtudiorum gratia Patavium advenirent . Rectoris hujus auſpiciis, toto ſpectante ac plaudente Gymnaſio, Albertinus Muſſatus, qui antea Muſſus vocabatur , civis Patavinus ex primoribus , Laurea Poetica donatus eſt , publiceque ab Epiſcopo Pagano Turriano coronatus . Virtutis teſtimonium ipſum per ſe magnum , non tamen ſingulare, civitas & Academia ſingularibus aliis auxit & ornavit, illo in primis , quod conſtituit , ut natali Chriſti Domini die Doctorum Collegia , Profeſſores , ſcholareſque omnes Albertini ædes , præeunte tibicine , quotannis ſalutarent, cereiſque donis honorarent . Non diu tamen ſtetit honos , ſed Carrarienſium ſimultate interceptus eſt.

Quadriennio poſt Civitas libertatem ſponte exuit ; electuſque eſt Jacobus de Carraria Marſilii filius *Protector* , *Gubernator*, *Capitaneus* , *&* *Dominus Generalis Paduæ* , *&* *Populi Paduani* . Ad eundem translata eſt Gymnaſii cura, quæ pro temporum difficultatibus nec fuit , nec potuit eſſe magna . Itaque Tarviſiani occaſione uſi , cum res ſuas Friderici Auſtriæ Ducis , qui ſe Romanorum Regem ferebat , fidei ac tute-

tutelæ commiſiſſent, de Gymnaſio quoque inſtituendo cogitarunt. Hanc in rem diploma a Principe illo parum felici obtinuere, quo Tarviſianis ſcholis, quidquid juris reliquæ habent Academiæ, conceſſum eſt. Non tamen iccirco quippiam nobis detractum Fridericus voluit, atque adeo per Ulricum de Valſe Vicarium ſuum IV. Kal. Jun. MCCCXX. jura tituloſque omnes Patavino Gymnaſio confirmavit, quibus utebatur; & ſi qua eſſent alia, quibus Gymnaſia ultra citrave alpes Imperiali auctoritate gauderent, omnia conceſſit.

Anno MCCCXXVIII. turbatis rebus, receptoque in urbem Cæſaris Vicario Cane Scaligero, clauſæ primum ſcholæ ſunt; dein apertæ, ſed Patavinis Doctoribus dumtaxat, exteris omnibus dimiſſis. Poſtea cum civitatis Principatus variaſſet, tandemque ad Carrarienſes rediiſſet, Ubertinus tertius Patavii dominus, Gymnaſii reſtitutor, immunitates ſcholaſtico ordini ſæculo ſuperiore conceſſas diplomate confirmavit: tum ſuaſu & conſilio Gentilis Fulginatis Medici ejus ætatis celeberrimi, quem ad ſuæ valetudinis curam acciverat, duodecim adoleſcentes Patavinos deligi mandavit, eoſque, præbitis commeatibus, Pariſios miſit; ut, cum ibi artibus ac diſciplinis imbuti eſſent, medicinam in patria facerent, & ſiquidem idonei reperirentur, etiam docendo traderent. Sub hoc Principe anno MCCCXXXIX. pridie Kal. Jun. mortuus eſt Albertinus Muſſatus Hiſtoricus & Poeta, de quo diximus paullo ſupra. Hic ſine controverſia primus Latinarum litterarum reſtitutor in Italia fuit, quem proxime ſecutus eſt Franciſcus Petrarcha Florentinus, tempore poſterior, ſed fama & meritis major.

Anno MCCCXLII. Rectores invenio, Tranſalpinorum *Borchardum de Griſing* Canonicum Brixinenſem, Ciſalpinorum *Bernardum de Leonixa*. Sive hi, ſive alii triennio poſt creati, interpoſitis Ildebrandini Epiſcopi precibus, diploma obtinuere Clementis Papæ VI. Avenione datum XVII. Kal. Jun. Pontificatus anno V. quo Studii Generalis nomen

Gy-

Gymnaſio Patavino confirmatum eſt, ut non ſolum *in Civili & Canonico Jure*, ſed etiam *in aliis facultatibus*, *præter ſacram Theologiam*, Doctores & Magiſtri creari poſſent, & cetera fieri ad ſtudioſam juventutem rite recteque inſtituendam, quæ more & antiquo jure fieri conſueverant.

Anno MCCCXLVII. Kalendis decembr. Rectores facti, Ciſalpinorum *Nicolaus Cremonenſis*, Tranſalpinorum *Jordanus de Confluentia*; iiſque, & qui ſubinde ſuccederent, conceſſum eſt, ut intereſſent examinibus, quæ ad lauream tituloſque alios ſcholaribus tribuendos haberentur; non quidem ambo ſimul, ſed tum unus, tum alter pro nationum diſcrimine. Suſpicione autem repente injecta de juventutis migratione, veteres leges renovatæ ſunt adverſus illos, qui Gymnaſii ſtatum ſolicitarent, quique *cauſſa eſſent* (ut eſt in antiquis Civitatis Statutis) *deſtructionis*, *aut turbationis Studii Paduani*.

Primis anni MCCCLI. menſibus cum pro Rectore egiſſet Tranſalpinorum *Jacobus Francofordienſis*, ſextili demum ineunte obtulit ſeſe *Fridericus Polonus*, creatuſque eſt Rector, Ciſalpinos regente *Nerlo de Nerlis* Florentino. Sub his Rectoribus ærarium Gymnaſticum conſtitutum eſt ex plauſtrorum & boum vectigali, quod *Boccaticum* vocant, aliiſque ſubinde acceſſionibus auctum pro vario rerum ſtatu.

Artium ac Medicinæ ſtudia cum jam invaluiſſent, eorum cultores ſuum ſibi negotium agere voluerunt, proprioque parere Rectori; unde lites & controverſiæ inter ſcholarum claſſes coortæ ſunt. Has demum Epiſcopus ſuſtulit Pileus de Prata anno MCCCLX. bifariam diviſa Univerſitate, ut pars una Juriſtarum eſſet, Artiſtarum altera, quarum tamen poſterior a priore penderet. Motis occaſione hac Gymnaſii rebus, ortus eſt ſermo de inſtituenda ad Artium Univerſitatem amplificandam Theologiæ ſchola; quam ſolam deeſſe, paucis ante annis Clemens VI. diplomate declaraverat. Multis pro rei natura conſultationibus habitis, tandem expedire viſum

 eſt,

Digitized by Google

eſt, ut hæc quoque ceteris facultatibus adjungeretur. Et quoniam de auctoritate agebatur verbi divini interpretandi, publiceque exponendi, Franciſcus Carrarienſis civitatis Dominus a Romano Pontifice Urbano V. diploma impetravit Avenione datum XVIII. Kal. Maj. MCCCLXIII. per quod jura omnia hujus generis Patavino Gymnaſio conceduntur, quibus cetera in orbe Chriſtiano Gymnaſia ea tempeſtate fruebantur. Ipſa quoque Univerſitas Bononienſis Theologica ſchola gradibuſque ejus caruit uſque ad annum ſuperiorem, quo *ad fundandum & inchoandum Bononiæ ſtudium Theologicæ facultatis ex diverſis mundi partibus acceſſerunt viri ſacræ lectioni dediti*, ut eſt in vetuſtis Collegii Theologici tabulis, quas affert Alidoſius una cum diplomate Innocentii Papæ VI. a. d. II. Kal. Jul. MCCCLX.

Annus hic vel ea de cauſſa fauſtus Gymnaſio fuit, quod tum primum hominum ſtudia commota ſunt ad inſtituenda Curotrophia, in quibus ſtudioſæ juventuti annua præberentur. Præivit omnibus civis Bononienſis Petrus Boaterius, qui Collegium Tornacenſe condidit. Hic enim Muriani incola cum eſſet, XI. Kal. April. facultatem petiit & obtinuit a Franciſco ſeniore Patavii Domino, emendi bona in ditione ejus ad ſummam trium aureorum millium; ut domus & Collegium adoleſcentibus egenis pararetur, qui litteris ac diſciplinis in hoc Gymnaſio operam darent. Triennio poſt apparet Collegium inſtitutum & ordinatum fuiſſe in vico Vinealium, apud Puteum Campionis, ſub nomine ac præſidio S. Mariæ de Tornaco, curante Albicio de Brancaſiccis Lucenſi, Canonico Tornacenſi prius, dein Tarviſiano, Conradi filio, ad quem Boaterius rei arbitrium tranſtulit. Extant etiam nunc tabulæ anni MCCCLXVI. IV. id. Febr. quibus prædia empta ſunt argenteis Venetis bis mille ſexaginta, apud Bonincontrum Abbatem S. Cypriani de Muriano eo nomine depoſitis. His prædiis atque aliis tum ab Albicio relictis, tum Collegii pecunia ſubinde acquiſitis Franciſcus junior Carrarienſis

rienſis anno MCCCXCV. IX. Kal. Octobr. immunitatem tribuit, quam Venetus Senatus ſæculo proximo rerum potitus confirmavit. Ex eodem Carrarienſis indulgentiæ monumento colligitur, centum aureos, præter ſummam modo memoratam, ad Collegium legati nomine perveniſſe, bonis immobilibus emendis deſtinatos. Pridie id. Octobr. anni MCCCLXVI. leges primæ ad Inſtitutoris placita conditæ ſunt ab eodem Abbate S. Cypriani, & Pileo de Prata Epiſcopo Patavino, Curatoribus perpetuis; quibus legibus tota Collegii adminiſtratio continetur. Ex his conſtat, Alumnos VI. recipi atque ali debere, Patavinos duos, Tarviſianos item duos, totidemque Ferrarienſes, qui per annos ſinguli ſeptenos Juri Canonico ſtudeant, & ex Curatorum interpretatione etiam Civili. Excluduntur naturales, matrimonio juncti, & quibus majus patrimonium eſt florenis annuis vicenis. Sed poſtrema hæc conditio anno MDXXXVII. laxata eſt Curatorum providentia ad tricenos. Jus eligendi voluit Inſtitutor penes S. Cypriani Abbatem eſſe, cujus nomen & jura ad Venetiarum Patriarcham poſtea devenere; approbandi autem & recipiendi penes Epiſcopum Patavinum. Facultatem porro illis conceſſit addendi, pro modo redituum ex pecunia occupanda, quæ ſupererat, Alumnos binos ex Tornacenſi Diœceſi, vel ex alia quavis, ſi nullus adſit Tornacenſis idoneus. Hæc quoque conditio, auctis Collegii bonis, paullatim ita producta a Curatoribus eſt, ut jam, exeunte ſæculo ſexto decimo, Alumni XII. eſſent. Prudentiſſimum ex his præfici ab Epiſcopo reliquis juſſit; ejuſque curæ ac fidei internam Collegii adminiſtrationem committi, ſacramento interpoſito. Is in actis Collegii Rector & Præpoſitus vocatur: modo autem gratis operam ſuam navare dicitur, modo mercedula annua nummum argenteorum V. quos ducatos Venetos vocant. Adjecit famulum, miniſtrum, & negotiorum geſtorem, qui in Actis modo Prior, modo Procurator, modo Agens, modo Factor, modo Gubernator appella-

Digitized by Google

pellatur. Mandavit, ut ſuum cuique cubiculum, lectulusque eſſet; cetera omnes ſimul viverent, diſtributis per totum diem horis, quas communi menſæ, ſtudio, ac divinis precibus darent. Ingreſſus nomine nihil exigi voluit: attamen anno MCDXLVIII. IV. id. Octobr. Curatores decreverunt, ut Alumnus quilibet, cum primum ingrederetur, ſolveret argenteos octo; quæ pecunia ſartis tectis præſtandis impenderetur, nec ad alios uſus averti poſſet. Non eſt omittendum anno MCDLXXXVI. XVII. Kal. Jan. Nicolaum Francum Epiſcopum Tarviſianum, cum Legatus Apoſtolicus eſſet poteſtate Cardinalis a latere, exſecrationis pœnam indixiſſe admittentibus, & admiſſis in Collegium hoc, atque adeo etiam in Pratenſe, de quo mox dicam, non habita ratione nationum; quæ pœna non aliter remitti, quam Pontificis auctoritate poſſet. Iiſdem diris devovit Alumnos illos, qui locum ſibi largitionibus quæſiſſent, aut ſupra numerum eſſent, & ex bonis Collegii viverent. Credibile eſt, id factum ab illo non ſine cauſſa. Omnes porro clericalem habitum ferre debent ex Curatorum conſtitutionibus, & more vivere clericorum.

Hoc tempore non levis, pro rerum humanarum conditione, facta mutatio eſt. Etenim Alumni X. ſunt ſine patriæ diſcrimine promiſcue recepti; & ex poſtremo Patriarchæ Corrarii decreto Gradus ſcholaſticos & Lauream adipiſci debent, ſuffectis etiam in Juriſprudentiæ locum Theologicis ſtudiis, ſi cui magis placeant. Tertia anni parte Collegii beneficio carent; quibus autem menſibus in eo degunt, nudum cubiculum habent. Ceterum communi menſa utuntur, collata ab unoquoque ſymbola, præbitiſque a Collegio lignis, ſale, & aceto. Hoc nomine contribuuntur ſingulis frumenti ad menſuram Patavinam ſextarii octoni, totidemque vini cadi, & nummum libellæ Venetæ CXX. in menſes octo æquis portionibus diſtributæ, præter aureum Venetum, quo æſtivis nundinis donantur. Nemo autem in loci poſſeſſionem venit,

venit, quin ſtatim ſolvat argenteos quindecim; quorum decem utenſilibus tuendis deſtinati dicuntur, quinque autem Alumnis ipſis, quorum ſocietatem init, ſtrenæ titulo dividuntur. Ex eorum numero pro Abbatis arbitrio Præfectus eligitur, qui ſodales, ubi opus ſit, officii ac diſciplinæ moneat. Sed præeſt omnibus gravis quidam ſacerdos, qui Gubernator dicitur; eique annuum conſtitutum honorarium eſt argenteorum LXX. Quod ſi ſuis impenſis extra Collegium degat, habet præterea frumenti modios quotannis binos ad rationem menſuræ Patavinæ, vini cados XXIV. & munuſcula de more. Eadem hæc famulo præbentur, qui ſupellectilem cuſtodit, totiuſque rei cibariæ curam habet; ſalarium autem paullo majus, argentei videlicet centeni, præter horti uſum, partemque ædium, quæ ipſi uxorique ejus, quandoquidem id quoque indulgetur, liberiſque ſufficiat. Vulgo creditur, nec deſunt auctores ſæculi ab inſtitutione proximi, Albicium ære ſuo Collegium condidiſſe; cum ex iis, quæ diximus, ſatis manifeſtum ſit, principem Collegii auctorem Boaterium fuiſſe, qui tamen Albicii fidei rem totam commiſit.

In eo vero maxime ſibi placebant Patavini, quod inter Canonicos ſuos celeberrimum virum Franciſcum Petrarcham numerarent, qui poſt varias peregrinationes hac in urbe degebat, Principis benevolentia, aeris ſalubritate, civium ingenio, & Univerſitatis erga ſe reverentia captus. Habebatur enim tamquam Deus quidam litterarum; ipſique illi graviorum diſciplinarum Profeſſores, qualeſcunque tempora dabant, tamquam magiſtrum verebantur, & conſulebant. Arquadæ ſupremum diem obiit anno MCCCLXXIV. in collibus Euganeis, ubi prædiolum ſibi, quod adhuc manet, ſatis belle ædificatum animi cauſſa paraverat. Allato nuncio, valde commota civitas eſt, in primis autem litterarius ordo, qui, clauſis ſcholis, juſtitioque indicto, exſequias ire, advocata Univerſitate, conſtituit. Conductis ornatiſque publico ſumptu cymbis, ipſe primum civitatis Dominus Franciſcus Carrarien-

Digitized by Google

rarienſis, magna comitante procerum caterva, deinde Epiſcopus, Canonici, Clerusque omnis, plurimique Cœnobitæ, tum Gymnaſii Rector, Profeſſores, Scholares, ac ſervi publici ad Montemſilicem perrexerunt. Ibi exſcenſione in terram facta, Arquadam, quæ non procul abeſt, lugubri apparatu procedentes, cum perveniſſent, delato per Doctores octo ad vici templum cadavere, juſta illi Chriſtiano more perſolverunt. Orationem habuit Fr. Bonaventura de Peraga Patavinus ex gente Baduaria, qui poſtea Cardinalis fuit: nihilque defuit rerum omnium, quæ ad ornanda magnorum virorum funera, & publicum luctum oſtendendum fieri ſolent. Non multo poſt marmoreum illi extructum monumentum eſt, columniſque impoſitum: tum, iterata funeris pompa, congeſtiſque honoribus cunctis, eo delatum cadaver eſt.

Biennio poſt collegii Medici ſtatuta renovari placuit. Quod cum factum eſſet, adhibitis in conſilium ejus claſſis Profeſſoribus, VII. id. ſept. MCCCLXXVI. propoſita Doctoribus ſunt admodum duodecim, ut ea ſacramento rogati reciperent. Atque alii quidem jurarunt, ſe vetera ſimul & nova ſervaturos; alii profitentes ſe veteribus ſtare, in nova jurare noluerunt, niſi prius examinata & probata ab Epiſcopo eſſent. Valuere tamen, auctuſque occaſione hac Doctorum numerus eſt ad Collegii celebritatem & ſplendorem.

Jam vero, convenientibus undique qui Gradus ſcholaſticos tituloſque peterent, anno MCCCLXXXII. ipſi quoque Juriſtarum Rectores curarunt, ut Doctorum numerus, qui ſui ordinis Collegium componebant, augeretur; ne petitores, per ſuffragia eorum probandi, nimio in periculo eſſent. Itaque facta eſt cuilibet hoc anno ingrediendi poteſtas, modo conditiones haberet, quæ idoneum facerent. Nam vetuſtiſſimis temporibus, Præſide Jacobo de S. Cruce, Doctores erant non amplius duodecim; deinde Bartholomæo Capivacceo Præſide, auctus eſt numerus ad viginti; tum Præſide Michaele de Repandis, fuere viginti quinque; poſtea, Antonio de Mer-

Merlaria Præſide, crevere ad triginta: nunc demum, cum præeſſet Ludovicus de Lambertacciis, recluſæ fores ſunt, nullo in poſterum definito numero. Verum ne Laureæ nimis vulgaretur honos, multis jam explanatis difficultatibus, Collegium decrevit, ut qui publice coronari vellet, præter ceteras expenſas, daret Promotoribus ſingulis panni Patavini ulnas quatuordecim, annulum, & pileolum. Illud quoque lege cautum, moribuſque firmatum erat, nequis publicum hoc doctrinæ teſtimonium conſequi poſſet, niſi in Patavina Univerſitate rite probatus, petendi facultatem, quæ *Licentia conventus* dicebatur, ab Epiſcopo ejus Cancellario obtinuiſſet. Attamen *Joannes de Florentia*, qui ſe in patria *Licentiatum* ferebat, pervicit Aulicæ domus gratia, quæ ſemper valuit plurimum, ut Laurea Patavina publice ornaretur. Contra autem qui Patavii *licentiari* vellet, non aliter poterat, quam ſi ſe, ſacramento obſtrictus polliceretur, non alibi Lauream, & Magiſterii jus, quam in hoc Gymnaſio recepturum.

Potiſſima cura per eos annos ærarii Gymnaſtici fuit, ut Profeſſores fama nobiles conditione quavis Patavium traherentur. Quapropter de ipſo quoque meretricio vectigali ſcholis attribuendo cogitari cœpit. Acceſſerunt & fortuita. Commode enim accidit anno MCCCLXXXVI. *Joanne de Pomuli Boemo* Gymnaſii Rectore, ut victis ad Brentellas Veronenſibus, meretrices viginti ſupra centum in eorum caſtris inventæ, jure belli in Franciſci Carrarienſis poteſtatem venirent, qui eas ad urbem traduxit, ut pro illis moribus fiſco obnoxiæ mererent. Domunculæ illis aſſignatæ ſunt inter vetuſta mœnia, & flumen ad Pontem Molendinarium, certumque præſcriptum veſtis genus, quoties in publicum prodirent. Atque ita in ipſa profeſſione flagitii primum mali pœna, deinde remedium repertum eſt; deſiitque ſæculo ſequenti propudium pæne omne, quod ab oculis removeri non poſſet, nec impendio careret.

Anno

Anno MCCCLXXXVII. Ciſalpini Rectorem habuere *Gratianum de Gratianis*, Guidarelli filium, ex Burgo S. Sepulchri, qui Prorector anno ſuperiore fuerat; Tranſalpini autem *Abrahamum* quendam, cujus nihil extat niſi nomen. Illis ſuadentibus, decrevit Civitas, ut quicunque honoris gratia docere in Gymnaſio vellet, ſuique ingenii periculum facere, modo rite recteque Doctor alicubi declaratus eſſet, admitteretur; ne, cum ſcholæ vacarent, quibus ſtipendia aſſignata erant, in caſum ancipitis eventus divinando committerentur. Fama enim interdum fallit, tutiuſque præſentibus creditur.

Triennio poſt Artium ac Medicinæ Doctor *Jacobus de Arquado* cum inſtituere Collegium decreviſſet ex bonis ſuis ſub nomine & auſpiciis SS. Jacobi & Joannis, ad alendos adoleſcentes egenos, qui Philoſophiæ ac Medicinæ operam darent, obtinuit a Franciſco Carrarienſi civitatis Domino, ut domus & prædia Collegii omnia, tum acquiſita, tum acquirenda immunitate gauderent: quæ immunitas confirmata eſt Veneti Senatus decreto anno MDXXIII. VII. Kal. Septembr. Extructæ ædes ſunt in vico S. Catharinæ quadriennio poſt: quo anno Jacobus deceſſit, juſſitque Alumnos eſſe X. iiſque annua ad victum præberi, ſingulis per annos ſeptenos. Scribit Ingulfus de Comitibus, Patavinos beneficii hujus expertes eſſe, idemque confirmat Antonius Roſatus, Bidellus Artium Generalis, qui de urbe hac & Gymnaſio ſcripſit ſub initium ſæculi decimi ſeptimi. Cura commiſſa eſt Petro Bragadeno, & Franciſco de Medio, Patriciis Venetis, heredibus & curatoribus; a quibus poſtea tranſiit ad Contarenos, porro autem ad Molinos. Atque iſti quidem hoc tempore quinos tantum Alumnos admittunt, quibus præbent argenteos Venetos ſenos, & frumenti ſextarios Patavinos XVIII. in annos ſingulos per quinquennium. Cæterum nemo quærit, cujus nationis, aut ætatis ſint; ubi habitent; num colant, aut quas colant diſciplinas. Collegii Cuſtos habet frumenti modios bi-

nos

nos ad menſuræ Patavinæ rationem vini cados X. & fruitur plerumque domo tota. Cum Roſatus ſcriberet, adhuc alumni decem erant, qui in Artibus exercebantur; ſingulique præter ea, quæ diximus, vini cados ſenos habebant, uſum ædium, ſervos, & ſal per annos VII.

Collegium hoc, inclinante ſæculo ſexto decimo, valde floruit, cum ſuppeterent abunde omnia, & inter alia ſchola Medica & magiſter: nec theoricæ modo medicinæ partes in illo explicari ſolebant, ſed etiam ſecta aliquando cadavera in illo ſunt, & Anatomicæ ab *Hercule Saxonia* exercitationes habitæ, minime invitis Gymnaſii Moderatoribus.

Anno ſæculi hujus nonageſimo ſecundo Medicorum Collegium provinciæ dilatandæ cupidum, adhibitis Univerſitatis Rectoribus, honores tituloſque Academicos ad Grammaticos quoque & Rhetoras propagavit. Et ne aut examinis difficultas, aut expenſarum ſumma accedentes deterreret, concedi omnibus cœpit, ut privatim examinari, & coronari poſſent, remiſſo etiam *gravamine reſponſionis quæſtionum*, *& lectura libri*, ut ipſius Collegii Acta loquuntur. Hinc facilitas honoris tanti adipiſcendi orta eſt, & ex facilitate imminuta æſtimatio. Nam ſæculo proximo ita laxata res eſt, ut vix ullus accederet, quin aliquam ſibi examinis partem remitti condonarique curaret. Scilicet genus hoc indulgentiæ nunquam ibi conſiſtit, unde cœpit.

Incidit in annum ſequentem *Petri de Garſano* Nicoſienſis liberalitas erga ſcholares Cyprios. Hic igitur, Nicoſienſis cum eſſet nobili loco natus, in patria paucis ante diebus, quam vita excederet, teſtamentum fecit, juſſitque ut ex quinis ducatorum aureorum millibus, quam pecuniam Venetiis collocaverat per Marcum Faletrum rei hujus procuratorem, quatuor adoleſcentes Cyprii in ſcholis Patavinis perpetuo inſtruerentur, aſſignatis in capita, quamdiu Patavii eſſent ſtudiorum cauſſa, aureis quinquagenis. Primum ex his ſacræ Theologiæ magiſtrum & Doctorem fieri voluit, alterum Ju-

ris Civilis, duos reliquos Artium ac Medicinæ. Probatum a Principe legatum eſt, & in acta *Procuratiæ de ſupra* relatum anno MCDVII. Electio primis temporibus, quemadmodum teſtator mandaverat, penes tres fuit ejus conſanguineos, & Præſidem Cyprium S. Mariæ de monte Carmelo. Nunc, occupata a Turcis inſula, ad Divi Marci Procuratores pertinet, qui in ſumptum quotannis erogant. Ceterum pro hodierno inſulæ ſtatu Cyprius, qui Patavii ſtudeat, nullus eſt.

Scio, nonnullis nimis exigua videri ſtipendia, quibus hoc tempore Profeſſores docebant: ſed qualia eſſent, ex rerum æſtimatione, quæ ad victum & cultum pertinebant, colligi debet. Medici Collegii Patres, ut eſt in Actis hujus anni, *libras decem & octo parvorum Jacobo Bidello ſolverunt, cauſa induendi de panno nigro pro exequiis magnifici & excelſi Domini Franciſci de Carraria ſenioris*. Nunc ſiquid hujuſmodi contingeret, vix totidem aurei indumento Bidelli ſufficerent. Uſque adeo variata eſt pecuniæ ratio, rerumque æſtimatio, quæ ſunt in mercimonio.

Anno MCCCXCIV. *Franciſcus Foſcarus* Venetus cum in ſcholis Patavinis Juriſprudentiæ operam daret, Ciſalpinorum Rector creatus eſt. Horum temporum felicitate permotus *Pileus Cardinalis de Prata* Epiſcopus Patavinus, poſtea Ravennas, poſtremo Tuſculanus, & Cardinalis, Collegium inſtituit ſub auſpicio & præſidio SS. Hieronymi & Proſdocimi, domumque ejus gratia in vico S. Margaritæ impetravit a Franciſco Carrarienſi Civitatis Domino. Facto autem poſt annos quinque teſtamento, duas ſuorum bonorum partes eodem pertinere juſſit, ut ex eorum fructu annua præberentur adoleſcentibus XX. ex nationibus quatuor, Veneta, Patavina, Tarviſiana, Forojulienſi, qui ſacris ſtudiis operam darent per annos ſinguli ſeptenos. Sed illi, quibus negotium ſupremis tabulis mandatum eſt, maluerunt ædes extruere e regione Baſilicæ Antonianæ, in quibus Alumni Collegii hujus, quod anno

Digitized by Google

no demum MCCCCXX. apertum eſt, commodius habitarent. Leges quoque condiderunt, quæ poſtea typis editæ ſunt.

Hoc tempore partim abſumptis, partim attritis hereditatis bonis, Alumni non recipiuntur plus XVI. ſiquidem ſint ex quatuor nationibus, qui beneficio uti velint, quod contractum eſt ad quinquennium. Unus ex his præfici aliis ad noſtram uſque ætatem conſuevit, attributis ſive præmii, ſive mercedis nomine, argenteis annuis V. Olim ad victum nihil deerat: nunc autem tectum habent, culinæ uſum, & nummulos paucos, qui bis in anno præſentibus diſtribuuntur. Additum eſt etiam a Curatoribus onus Laureæ adipiſcendæ, & in Statutorum codice perſcriptum: ſed non exigitur. Cura & arbitrium omne penes Epiſcopum eſt, Collegii Juriſconſultorum Præſidem, & Patricios Patavinos duos, ſuarum familiarum ſeniores, Leonium, & Zabarellam. Ceterum nec famulus deeſt, nec Scriba, nec Diſpenſator, nec Medicus, nec Cauſſidicus, nec Æditurus, qui rem ſacram diebus feſtis in Collegii ædicula faciat. Huic honorarium argenteorum vicenorum conſtitutum eſt a primis uſque Collegii temporibus: ſed anno MDCCXXIX. IV. Kal. Septembr. Curatorum decreto auctum eſt ad quadragenos, addito onere præfecturæ ſuſtinendæ, quæ uni ex Alumnis, ut ante dixi, mandari conſueverat. *Foſcarus* autem, cum Venetiarum Dux ſæculo proximo creatus eſſet, Gymnaſii Patavini memor, quod jam Veneti juris erat, ſalutaria multa decrevit, præſertim ad ærarii vires augendas, acciendoſque Profeſſores diſciplinarum peritiſſimos.

Inſequenti anno Juriſtarum Rectores poſtularunt a Collegio Medicorum, ut quicunque in Artibus examinaretur, & ad ſcholaſticos Gradus aſcenderet, argenteum ſolveret, more & vetuſtis conſtitutionibus ipſis debitum; deinde conventum cum haberet, ut Doctor declararetur, equos duos ad ipſos mitteret, quorum unus eſſet nobilior altero; tum, ſi forte *publicam*

 pete-

peteret, hoc eſt lauream publica forma conferendam, ad ſuæ nationis Rectorem cum toto equitantium comitatu ſe conferret, eumque pro conſuetudine invitaret. Poſtulata hæc inde orta ſunt, quod Univerſitas Juriſtarum alteram a ſe pendere vellet, ſuiſque Rectoribus parere tamquam generalibus totius Gymnaſii moderatoribus. Convenerat enim anno MCCCLX. conciliante Epiſcopo, primum ut poſſent quidem Artiſtæ ſuum ſibi Rectorem eligere, ſed qui tamen ſacramento reciperet, ſe Juriſtarum conſtitutiones ſervaturum; nec ulli ad Artium Gradus obtinendos facultatem daturum, quin idem conceptis verbis juraret, & ſolidos duos Juriſtarum ærario quaſi tributi nomine inferret: deinde ut in litibus & controverſiis Juriſtarum Rectorem cuilibet Artium ſtudioſo appellare liceret: poſtremo ut quoties Artiſtæ Rectore carerent, Juriſtarum Rectoribus obtemperarent, haberentque in re omni tamquam ſuos. Itaque anno ſequenti, Artium Rectore deficiente, ejus vices egit *Antonius Venetus* Epiſcopus Calamonenſis, qui Juriſtas Ciſalpinos regebat; ac proinde in Actis Epiſcopalis Curiæ dicitur *Rector Citramontanorum ſcholarium, aliorumque Doctorum & ſcholarium quaruncunque facultatum, & potiſſime Artium ac Medicinæ Collegii Studii Paduani*. Particula *potiſſime* refertur ad examen Medicum, de quo agitur eo loco.

Anno MCCCXCVII. Ciſalpinorum Rector factus eſt *Matthæus de Ragnina* Raguſinus, Tranſalpinorum *Joannes Naſo* Canonicus Pragenſis, idemque Plebanus Libanienſis, Henrici Boemi filius. Sub hoc regimine ſcholaribus quatuor Auximanis, qui Patavii ſtuderent, conſtituta alimenta ſunt a Magiſtro Andrea, Andreæ Recinetenſis filio. Hic enim cum Auximanæ civitatis opera & auxilio ſtudiorum curſum Patavii confeciſſet, multaſque ſibi opes Venetiis medicinam faciendo comparaſſet, harum omnium heredem Venetam ipſam remp. inſtituit, addito onere ſolvendi quotannis aureos quinos & vicenos adoleſcentibus quatuor Auximanis, qui in Patavino Gymnaſio per annos ſinguli denos artibus operam darent.

darent. Deficientibus Auximanis, beneficium ad alios transferri juſſit Philoſophiæ ac Medicinæ ſtudioſos. Sed cum jam pro conditione rerum ac temporum pecunia exigua videretur, conſilio & providentia Equitis ac D. Marci Procurat. Barboni Mauroceni, Triumviri litterarj, ita conſultum Auximanæ juventuti eſt, ut duobus ſumma tota tribuatur, nec illis noxæ ſit, ſi forte malint Juriſprudentiæ vacare.

Secuti Rectores anno MCCCXCVIII. Tranſalpinorum *Franciſcus a Menla*, filius Gulielmi Valentini ex Aragonenſi provincia, Ciſalpinorum *Joannes Fuſuda* Rhegienſis, Gofredi filius, haud immeritam laudem aſſiduitate & prudentia tulerunt. Eorum auſpiciis Nicolaus Ridius Patavinus, Artium ac Medicinæ Doctor, Collegium inſtituit, quod ſeptem poſt annos Daniel Ridius Juriſconſultus teſtamento confirmavit, ad Vaccæ puteum, in quo adoleſcentes Patavini VI. Artium ac Medicinæ ſtudioſi alerentur per annos ſeptenos. Præter tectum, panem, & vinum ſingulis tribuit Venetos argenteos duodenos; quæ ſumma illis temporibus ad obſonium totius anni ſatis erat: eligi autem voluit a quinque Artium illiberalium Gubernatoribus, ſed probari & recipi a ſeniore ex heredibus ſuis. Rem frater uterque duobus ex Collegii medici ſenioribus commendavit; quibus Collegium ipſum anno MCDLI. IV. non. Jan. decreto ſuo tertium addidit. Nunc alumni quini ſunt, nec niſi quinquennii beneficio utuntur: & victum quidem integrum a Collegio habent, non tamen ultra ſemeſtre curriculum. Rectori, qui ſacerdos eſt, annui præbentur argentei XII. frumenti modius Patavinus duplex, muſti cadi X. & lignorum quod ſatis ſit in menſes ſenos. Multa Rectoribus his civitatis Dominus Franciſcus Carrarienſis indulſit; eorumque gratia domum quandam urbanam Juriſtarum ærario attribuit. *Fuſuda* in actis Zilii de Calvis tabellionis anno ſequenti IX. Kal. Sept. dicitur *Rector Citramontanorum*, *&* *Prorector Ultramontanorum*; videlicet quod *Franciſcus a Menla* ejus collega, acce-

accepta jam Laurea, menſe ſuperiore abiiſſet magiſtratu.

Hoc demum anno MCCCXCIX. duæ Gymnaſii Univerſitates, Juriſtarum & Artiſtarum, interpoſita Principis auctoritate, omnino inter ſe diſtractæ ſunt, ut æquato jure utraque per ſe ſtaret, ſuumque ſibi Rectorem eligeret, qui poteſtate ſumma uteretur, unum tamen & concors Gymnaſium eſſet. Ac Juriſtæ quidem pro duarum gentium diſcrimine, Ciſalpinorum & Tranſalpinorum, duos ſibi Rectores, quamdiu copia candidatorum fuit, crearunt; Artiſtæ uni ſemper parere maluerunt. Ceterum ab his quoque utriuſque gentis habita ratio eſt. Placuit enim, ut annuus magiſtratus eſſet, eumque modo Ciſalpini, modo Tranſalpini alterna vice tenerent: quod ad noſtra uſque tempora ſervatum eſt, quamdiu non defuit, cui recte committi poſſet.

Poſt *Menlam*, & *Fuſudam* rurſus defuiſſe Rectores Papadopolus ſcribit, uſque ad annum MCDXXXII. quod quidem anarchiæ tempus vocat. Cauſſam quoque anarchiæ hujus affert, quod *Menlæ* & *Fuſudæ* creatio Gymnaſio fuiſſet infauſta. Ego, ut mox apparebit, fere omnes detexi. Illud vero detegere non potui, quomodo *Menlæ* & *Fuſudæ* creatio fuerit infauſta. Sed cauſſa fortaſſe excogitata eſt ad veritatis ſpeciem aliquam anarchiæ imponendam. *Ab anno autem MCDXXXII.* ait idem Papadopolus, *certam periochen & continuam habere cœpit ſcholaſticus Principatus*. Attamen per ſæculum integrum & eo amplius, ideſt uſque ad annum MDXXXIX. non tribuit Gymnaſio niſi Rectorem unum in annos ſingulos; quod eſt contra leges & mores. Hunc autem ipſum, ubi nova nomina non ſuccurrunt ad ſedem implendam, conjiciendo confirmat in annos alios, & utrique præficit Univerſitati. Nec vero illi ipſi Rectores, quos affert, aut certi ſunt, aut in tempus & locum collati ſuum, ſi pauciſſimos excipias; ut propterea in ſæculum quoque ſextum decimum inquirere coactus ſim, totamque ſeriem reformare. Parcant mihi optimi viri manes, ſi hac in parte,

quæ

quæ potiſſima eſt , nihil diſſimulo . Nam, offuſa Rectoribus nube , turbatiſque temporibus , reliquæ narratiunculæ , qualeſcunque ſint , quia ordine carent , & parum cohærent , hiſtoriæ nomen tam pulchrum & grave mereri nequeunt . Ego illum , dum viveret , ob egregias animi dotes , Græcæque linguæ , & ſacrorum Canonum peritiam ſummopere colui , ejuſque memoriæ ac meritis dabo , ut cum de Profeſſoribus ſermo erit , allatis quæ in rem noſtram facere videbuntur , ad Elogia ſingulari ſtudio atque induſtria ab eo collecta lectorem mittam .

Duarum igitur jam hinc Univerſitatum regimina peragam , quæ multarum alioqui rerum communione conjunctæ , nunquam tamen ſub uno capite , ex quo ſemel ſeparatæ ſunt , coaleſcere potuerunt . Et , ut a potiore incipiam , Juriſtæ Tranſalpini anno MCCCIC. exeunte rei ſcholaſticæ præfecere *Dominicum de Botton* Gallum , Ciſalpini autem *Petrum de Fornovo* . Anno MCCCC. utraque natio Prorectori paruit *Laurentio Polono* Baronis Nicolai filio ; qui anno ſequenti confirmatus præfuit Tranſalpinis , cum Ciſalpinos regeret *Joannes Ariminenſis* . Anno ſæculi hujus ſecundo Ciſalpinorum Rector factus eſt *Bartholomæus Gallina* Venetus ; Tranſalpinis autem cum Rector deeſſet , *Nicolaus Pragenſis* Prorector datus eſt . Claſſis hujus ſcholas anno tertio rexere pro Tranſalpinis *Henricus Nytbart* Ulmenſis , pro Ciſalpinis *Petrus de Peto* Coneglanenſis . Quarto , Carrarienſis dominii ultimo , Rectorem Tranſalpini elegerunt *Henricum Provincialem* , cui paullo poſt ſuffectus eſt *Caſpar Schulbempflug* Boruſſus , Canonicus Vormienſis , & utrique nationi præpoſitus . Ne anno quidem MCCCCV. defuit Juriſtis Rector *Joannes Calaber* , ſed paucis poſt menſibus , quam creatus eſt , cum civitas alieni juris facta eſſet , ipſe quoque nullus fuit . Nihil quinquennio hoc , ad Gymnaſium quod attinet , memoria dignum contigit , niſi quod in Comitiis , quæ creandis Rectoribus habebantur , ſemel atque iterum excitatæ ab aliquibus turbæ

ſunt ,

Digitized by Google

ſunt , inde proficere cupientibus , & Prætoris opera ſedatæ.

Artium Rector primus , qui libero jure in ſuos uteretur, anno MCCCIC. factus eſt *Benedictus de Salerno*, Matthæi Græci filius , cui omnis ad honorem additus eſt rerum ac miniſtrorum apparatus, quem vetus æmulatio, rei tantopere expetitæ compos facta , poſcebat . Hunc ſecutus eſt anno ſæculi ultimo *Angelus de Sebaſtianis* Romanus ; ſæculi ſequentis primo *Joannes de Penna* filius Simonis de S. Marino; ſecundo *Michael Reyer de Gorlitz* Nicolai filius Pragenſis. Annus tertius Rectorem habuit egregiæ indolis juvenem *Joannem de Caronellis* Coneglanenſem , qui paucis poſt annis inter Profeſſores fuit : quartus caruit Rectore , ſed Artium claſſem rexit *Theodoricus Balzey de Ambelza* Prorectoris titulo . Clauſa inde obſidione urbe, & ſupra belli mala peſtilenti vexata morbo , tum Domini mutatione agitata, vix aliqua fuit Gymnaſii forma per totum ferme biennium.

Nunc jam de Profeſſoribus dicam , qui ſæculo Gymnaſii altero docuerunt , ſuique nominis famam poſteritati mandarunt . Nec vero illa omnia dare in animo eſt , quæ apud Biographos reperiuntur . Satis nobis erit potiſſima quæque referre, quæ ad rem pertineant ; tum ſiquid ab aliis vel omiſſum, vel parum accurate narratum, modo ſit certum, relictis in medio quæ diſcrepant.

In veteri Juriſconſultorum matricula, quæ manu deſcripta circumfertur cum adnotationibus Antonii Porcellini, primum locum tenet *Jacobus ab Arena* Parmenſis, qui cum Jus Civile ſive Bononiæ , ſive Toloſæ, ſive utrobique (nam alii aliter) profeſſus eſſet, Patavium advenit, ubi tota deinde vita docuiſſe creditur . Marcus Mantua ſcribit , eum floruiſſe anno ſæculi quarti decimi ſecundo , neque ſatis conſtare, quo loco docuerit . Poſtremus de illo ejuſque operibus multa dedit accuratiſſime collecta Mazzucchellus in T. 2. Scriptor. Ital. p. 990. Ejus Collega fuit *Rolandus de Placiola*, vir & in legibus interpretandis , & in republica adminiſtranda peritiſſi-

ritiſſimus; de quo ſatis multa Scardeonius, & Papadopolus. In veteri Juriſconſultorum matricula ſecundum locum tenet, diciturque ibi a Porcellino *Bartholi* præceptor. Anno MCCCIII. Judicum Collegio præerat, ut eſt in ejuſdem Collegii actis. Bononiæ quoque fuit, non quidem ut doceret, ſed ut Nicolao Carrarienſi Præturam gerenti adſideret.

Inter *Jacobi ab Arena* diſcipulos eminet *Ricardus Malumbra* Cremonenſis, militis & comitis titulo ornatus, qui magiſtrum quoque ſuperaſſe dicitur, & *Pater legum*, *Doctorque ſolemnis* vocitatus eſt. Memoratur in Actis Cathedralis Eccleſiæ Patavinæ anno MCCCII. & biennio poſt, diciturque tum legum, tum decretorum Doctor, & *actu Regens Paduæ*, ex modo loquendi ejus ætatis. Eo docente, *Andreas Dandulus*, poſtea Venetiarum Dux, Juriſprudentiæ ſtudia coluit. Anno MCCCXIV. Venetias traductus, ut de Jure conſuleretur, legibus Venetis, quæ per ea tempora auctæ ordinatæque ſunt, operam ſuam præſtitit; ibique deceſſit anno MCCCXXIV. De illo multi, præſertim Ariſius, Pancirolus, & Papadopolus, quorum errata quædam jure carpit Senator præſtantiſſimus Marcus Foſcarenus in libro I. Venet. Litter. pag. 18. Ejus quoque filius *Nicolaus* apud nos docuiſſe fertur; ille ipſe fortaſſe, qui ad Aquilonarem D. Auguſtini portam ſublimi loculo conditus eſt hoc titulo:

Edite nobilibus celſa Nicolae Malumbris
Urbe Cremonenſi, ſolers utriuſque Profeſſor
Juris &c.

Circa initia ſæculi hujus leges interpretati ſunt *Ildebrandinus Campanatus*, & *Lichanor* Patavini, *Thadæus*, & *Joannes de Anguſciolis* Cæſenates. Sed hic poſtea ad Bononienſes tranſiit, ibique ſcripſit de *Proteſtationibus*, de *Sponſalibus*, & *Matrimoniis;* ut eſt apud Mazzucchellum. Invitatus eſt etiam anno ſæculi decimo ab Univerſitate Patavina *Jacobinus de Rufinis* Parmenſis, ut narrat Muratorius in Diſſertatione Medii ævi XLIV. Sed utrum advenerit, non ſatis conſtat.

Ex noſtris celebrari potiſſimum ſolet *Fabius Maximus* a S. Urbano, hujus urbis vico, qui primus, ut ait Scardeonius, *inſtituiſſe perbibetur ordinem Collegii Juriſconſultorum eo more, qui hodie quoque in conſcribendis Doctoribus obſervatur*. Hanc tamen laudem *Rolando de Placiola* tribuit Pignorius. In ſepulchri titulo, quem idem refert Scardeonius, dicitur *Vates*, *Orator*, *&* *Doctor legum*. Sed qui epitaphium inſtaurarunt ſæculo ſexto decimo, ad *Fabium Maximum* juniorem omnia retulerunt. Noſter quoque fuit *Gabriel Capiliſtius*, qui Jus Pontificium per hæc tempora profeſſus eſt; nec docuit modo, ſed etiam ſcripſit non pauca, quæ refert ex publica fama Papadopolus. Sacrorum Canonum ſcientia communi judicio ita excelluit, ut ſummas Eccleſiæ dignitates merito ſperare potuerit: ejuſque ſpei memoria apud familiæ hujus nobiliſſimæ poſteros tabulis expreſſa adhuc manet.

Oldradus de Ponte Laudenſis cum prius Bononiæ docuiſſet, inde Patavium venit ad Jus Civile profitendum anno circiter hujus ſæculi decimo: ſed quamdiu manſerit, incertum. Hinc Romam migravit, atque inde Avenionem, ubi cum doceret, & Advocatus Conſiſtorialis eſſet, anno MCCCXXXV. e vita deceſſit. Magnus Juriſconſultus habitus eſt, & *Pater Legum* dictus: attamen nec doctrina ejus, nec mores caruere accuſatoribus, ut eſt apud Pancirolum, Gravinam, & viventium Juriſconſultorum Principem Joſ. Aurelium de Januario in Republ. Juriſconſult. In ephemeridibus MSS. Monteroſſi ad annum ſæculi decimum *Bartholomæus Borſellus* Patavinus dicitur Legum Doctor & interpres; eique paucis poſt annis conjungitur *Aldegrettus de Buzzacarinis*, *Henricus de Baſteriis*, & *Nicolaus de Ogento* Decretorum Doctores. *Nicolaus* autem dicitur præterea majoris Eccleſiæ Cuſtos, & Epiſcopi Ildebrandini Vicarius.

Nicolaus Matarellus Mutinenſis inter noſtros Juris Civilis Profeſſores longe hac ætate celeberrimus fuit. Adde iis, quæ

de

de illo ſcribit Papadopolus , Legatos a populo Mutinenſi miſſos ad Civitatem & Univerſitatem Patavinam fuiſſe , ut facultas concederetur *ſapienti viro Nicolao de Matarellis Profeſſori legum degendi Mutinæ per totum menſem Aprilem ad complendum officium Defenſoris populi*, ut eſt in actis Mutinenſibus . In vetuſtis Collegii Juriſconſultorum tabulis conjungitur cum *Joanne Andrea* , & alibi quoque docuiſſe dicitur . Revera docuit in patria , Piſis, & Bononiæ, multaque ſcripſit , quæ refert Ludovicus Vedrianus de Doctoribus Mutinenſibus p. 42. Hoc amplius narrat ex Fichardi fide , & publica fama , *Bartholum* diſcipulum nonnulla ex ejus penu ſumpta, & ad verbum deſcripta ſibi attribuiſſe . Vetus querela & criminatio in viros magnos. Nam ipſe quoque *Joannes Andreæ* , tantus vir , *inſignis alienorum laborum fur* nominatur a *Baldo* .

Joannes Andreæ presbyteri Florentini filius , in Calderinorum domum, nomenque adſcitus , ex Bononienſi Academia circa ſæculi initia ad Patavinam demigravit : ſed poſtea rurſus Bononiam rediit , ubi peſte extinctus eſt anno MCCCXLVIII. nonis Juliis. Sancto Hieronymo addictiſſimus cum eſſet , ejuſque vitam ſcripſiſſet, *Joannes a S. Hieronymo* interdum dictus eſt , communi vero ſcholarum judicio ob inſignem doctrinam modo Juris Canonici *Fons* , modo *Tuba*, modo *Monarcha*, modo *Archidoctor*. Multi non tam vera , quam mira quærentes, de illo temere vulgata ſcripſerunt. Noviſſime omnia pro ſua induſtria complexus eſt Mazzucchellus T. II. pag. 695. *Milantia* quoque ejus uxor , ut oſtendit Machiavellus de Mulierum Doctoratu n. 137. Bononiæ docuit. Quin & *Eliſabetha*, vulgo *Bettina*, ejus filia, *Joannis de S. Georgio* uxor, apud nos docuiſſe fertur, quod patri primum , deinde marito vicariam operam in ſchola regenda dictandoque præſtiterit . Hinc Julius Cæſar Crucius , ſæculi Poeta ſextidecimi, de Mulierum laudibus:

Bettina pur del ſangue Calderino

Uſcita, fu di ſcienza un chiaro fonte,
E leſſe nello Studio Patavino.

Anno MCCCXLIV. *Raynerius Arſendus* Forolivienſis conductus eſt aureis DC. qui tunc theſaurus habebatur; cum primum Bononiæ docuiſſet, ubi *Bartholum* diſcipulum habuit; deinde Piſis, ubi eundem habuit antagoniſtam. Comes cum eſſet, Eques, Auditor ſacri Palatii, & Caroli Cæſaris Conſiliarius, etiam a ſchola titulos quæſivit. Nam *Juris Apex*, pro ejus ætatis more, *legumque Monarcha* dictus eſt. Objit anno MCCCLVIII. Ejus filius *Arſendinus*, vivente adhuc patre, in Patavino Gymnaſio Jus Civile interpretari cœpit; ejuſque non doctrina modo, ſola paterna minor, ſed etiam prudentia & rerum uſus celebratur. Itaque miſſus eſt a Franciſco Carrarienſi Patavii Domino ad Senatum Venetum, ut de pacis conditionibus ageret: & cum lis orta eſſet anno MCCCLXXVII. inter Medicos, & Juriſconſultos, *Arſendinus* ad eam componendam *cum Joanne de Dondis*, Collegii Medici Præſide, delectus eſt.

Arſendis Jus Cæſareum interpretantibus, *Ægidius Mandelbertus* Cremonenſis Pontificium explicabat. Cum illo autem Pancirolus, & Tomaſinus *Carolinum* fratrem conjungunt, & Legum Civilium Profeſſorem faciunt. Jus utrumque profeſſus eſt *Bonifacius de Betha* Mutinenſis, qui ſacerdotium perpetuum inſtituit in æde S. Andreæ anno MCCCL. ſuorumque Juriſtarum Univerſitati addictum voluit.

In laureæ diplomate, quæ anno MCCCLI. collata eſt Jacobo de Glemona, memorantur legum Doctores *Cyriacus*, & *Bartholomæus de Placentinis* Parmenſes, *Jacobus de S. Cruce* Patavinus, *Bartholomæus de Canibus* Mediolanenſis; Decretorum autem Doctores *Aldegrettus de Montaneana*, *Bonifacius de Mantua*, & *Benvenutus de Forojulio*. Porro *Jacobi de S. Cruce* mentio eſt etiam in Actis Collegii Judicum anno MCCCLXV. ubi biennio poſt dicitur legum Profeſſor, & Vicarius Franciſci de Carraria Civitatis Domini.

ni . Iſtis omnibus conjungi poſſunt Vicetini duo , *Bartholomæus Paliarinus*, & *Angelus* fratris filius, quos per hæc tempora in Gymnaſio claruiſſe Juris interpretatione, ſcribit Riccobonus in lib. I. de Gymn. c. XI.

Sequitur *Jo. Antonius Sanctangelus* Patavinus , cognomento *Doctor ſolemnis* , qui jus Civile , & Canonicum publice profeſſus eſt per annos ſex & viginti . Floruit maxime circa annum MCCCXCIV. ut cenſet Marcus Mantua. Quinquennio autem poſt adhibitus eſt ad tollendas controverſias de Rectore inter utramque Univerſitatem exortas. Attigit annum ſæculi ſequentis undecimum; & quædam ſcripſit, quæ Scardeonius memorat . Interdum autem *Joannes* dicitur, interdum *Antonius :* atque hinc ex uno Profeſſores *Sanctangeli* duo a quibuſdam facti ſunt.

Ipſe quoque *Joannes de S. Georgio* Bononienſis , Eliſabethæ Calderinæ maritus, ut paullo ante dixi, cum in patrio Gymnaſio aliquandiu docuiſſet, poſtea ad noſtrum acceſſit , & quædam etiam ad Clementinarum interpretationem ſcripta reliquit . Uxorem ejus Ghirardaccius in libro Hiſtoriæ Bononienſis XXII. Joannis Gozadini filiam facit , deceptus ſepulchri titulo minus fideliter excripto e periſtylo ad muros baſilicæ Antonianæ.

Victor Dulcis Feltrienſis Decretalium in ſcholis Patavinis interpres poſt ſæculum medium claruiſſe fertur . Anno MCCCLIII. templum S. Franciſco pro ſuarum facultatum viribus ædificavit, ut eſt apud Portenarium l. IX. c. 25. & Salomonium Inſcript. Patav. p. 324. Sed inſcriptio ſepulchralis in eodem templo poſita, & ab eodem Salomonio p. 343. memorata, toto eum ſæculo juniorem facit, ſine ulla tanti beneficii commemoratione.

Cum *Dulci* conjungendi ſunt Patavini quatuor , *Bartholomæus Capivacceus* , *Paganinus de Sala*, *Joannes Loiſius* , *Antonius Stennus*, & *Bartholomæus Gloria* , probabiles Juriſconſulti ; tum etiam *Signorolus de Homodeis* Mediolanenſis , &

qui

qui omnes ſuperavit, *Bartholus* Saxoferratenſis, Franciſci Bonacurſii filius. Hic ævo ſuo Juriſconſultorum principatum communi Europæ conſenſu ſibi promeruit. Novum enim quendam Juriſprudentiæ colorem, novamque quaſi faciem dedit ingentibus commentariis, & ingenioſis diſputationibus, via quadam fuſa & ratione Dialectica conflatis, quæ ubique fere admirationem, & imitandi ſtudium moverunt: ſed caruit elegantia illa, & eruditione, quæ poſtea magnos viros peperit Alciatos, & Cujacios. Apud nos cum eſſet, bis in die docere conſuevit; ſed poſtea Peruſium conceſſit, ubi anno MCCCLV. mortuus eſt nondum ſenex.

Bartholum audivit, ab eoque Lauream accepit *Baldus de Ubaldis* Peruſinus, alter veluti Conſul in Juriſconſultorum republica. Profiteri in patria cœpit, ut Gravina ſcribit, cum jam Bononiæ celebrem multarum horarum diſputationem habuiſſet; idque contigit circa annum MCCCXLIV. Decennio poſt Patavium venit, manſitque in hac urbe uſque ad annum MCCCLXXIX. Tum in patriam rediit, atque inde Ticinum migravit anno MCCCXCI. ubi ad obitum uſque ingenti laude docuit, & ejus civitatis Statuta ſcripſit. Ingenii acumine *Bartholum* ipſum ſuperavit, ſcribendi gravitate & judicio non item.

Angelus ejus frater, vulgo *Angelus de Peruſio*, non ſane ingenio & doctrina par, ſed tamen paullo minor, cum docuiſſet in patria, Romæ, & Florentiæ, Patavium accitus eſt, ubi per annos ſeptendecim Jura explicuit. Ingruente ſenectute, Florentiam rediit, ubi mortuus eſt anno ſæculi ultimo. Marcus Mantua ejus vitam producit uſque ad annum MCDXXXIII. aliquanto amplius ſcriptores alii, decepti, ut opinor, nominis ambiguitate, quod *Angelus de Periglis*, qui docuit ſæculo ſequenti, dictus ſit ipſe quoque *Angelus de Peruſio*. Pancirolus *Angelum* alterum *de Ubaldis* Juris profeſſorem Patavii fuiſſe ſcribit, ſenioris nepotem; & hic quidem fortaſſe Mantuæ errorem præbuit.

Ma-

Magnus *Baldi* æmulus in Ticinenſi Academia *Philippus Saſſolus* fuit, patria Regienſis, qui *Doctor Doctorum* dictus eſt. Jus Civile per annos multos Patavii publice expoſuit, & quædam ſcripſit non inutilia, quæ Pancirolus, & ex eo Papadopolus recenſet.

Alexander de Doctoribus Ferrarienſis primus ex hac familia Patavium venit, ut eſt apud Monteroſſum, ad Jus profitendum anno MCCCLX. quo tempore docebant *Joannes Tiſolinus* ex Portu Romatino, *Joannes Salgardus* Feltrienſis, *Joannes Saracenus*, *Ægidiettus*, vulgo *Ziliettus*, ejuſque nepos *Boniacobus* de S. Vito, *Ottonellus Diſcalcius* ſenior, & *Nicolaus Spinellus* Neapolitanus, pater *Belſortis*, qui ſæculo ſequenti Collegium inſtituit ad Puteum Campionis. Sed *Diſcalcius* quidem gravioribus quoque Civitatis negotiis adminiſtrandis adhibitus in magna fuit apud Franciſcum Carrarienſem exiſtimatione; & cum objiſſet ſub initium ſæculi proximi, celeberrimum ſuorum meritorum præconem habuit Petrum Paulum Vergerium.

Ricardus Salicetus Bononienſis circa annum MCCCLXV. Pontificium Jus in Patavino Gymnaſio tradidit, & *Magnus Textualis* vulgo dictus habituſque eſt. Quo tempore Juriſconſultorum Collegium duodecim tantum doctoribus conſtabat, ipſe primus ſupra numerum Principis indulgentia admiſſus eſt. *Bartholomæus* quoque fratris ejus filius quadriennium apud nos docuit, ex patrio Gymnaſio temporum factionibus ejectus. Hinc Ferrariam migravit anno MCCCXCI. ibique Juriſprudentiæ ſcholam primus, vel inter primos aperuit ex Bonifacii IX. diplomate. Tum rurſus Patavium rediit, ubi *Juris Monarcha*, quæ formula ſæculi erat, appellari meruit. Sed, mutato civitatis Domino, ad ſuos reverti maluit, ibique mortuus eſt, exeunte anno MCDXI. Quandoquidem autem illos ex Profeſſoribus noſtris referre cœpi, qui publicas Ferrarienſium ſcholas primi tenuerunt, non ſunt omittendi *Franciſcus Ramponus* Bononienſis, *Joannes Parleo*

Digitized by Google

leo Ariminenſis, & *Benedictus Plumbinas*, qui paullo tardius Patavium venit.

Theobaldum Cortellerium hiſtorici noſtri referunt inter Juriſprudentiæ Profeſſores, quod in Judicum Matricula ad annum MCCCLXV. Legum Doctor vocetur. Sed jam titulus hic ad ſpeciem adhiberi cœperat. Certi ſunt *Benedictus Petruccius* Senenſis, qui Jus Pontificium, & *Michael de Repandis* Maroſticenſis, qui Jus Civile expoſuere; atque hic quidem per annos ferme triginta: certi item *Galvanus Bononienſis*, & *Alvaroti* tres, *Aicardus*, *Alvarotus de Alvarotis*, & *Petrus* ejus filius, Patavini cives, de re tota litteraria præclare meriti, quorum manet adhuc admiratio & ſama. Nec vero omittendi ſunt *Ægidii* duo, al. *Ægidioli*, vulgo *Zilioli*, *de Cautelis* unus Cremonenſis, *de Caſalis* alter Patavinus, qui Franciſco ſeniori de Carraria familiaris fuit, *Antonius de Merlaria*, *Joannes de Curtarodulo*, *Franciſcus de Conſilvis*, *Pizzacominus de Pizzacominis*, & *Paduanus* ejus filius, *Ubertinus de Lampugnano*, *Joannes de Tadis junior*, *Bartholomæus Capivacceus*, *Guideloccius* Peruſinus; quorum omnium in Gymnaſio probata eſt opera. Fuit porro *Guideloccius* non *Baldi*, ut Portenarius ſcribit, ſed *Angeli* fratris æmulus & antagoniſta. Ejus filius *Albertus* Lauream Patavii cepit anno ſæculi proximi ſexto decimo, eleganti oratione laudatus a *Franciſco Barbaro*. *Lapus* quoque *de Caſtiglionchio*, al. *Jacobus Florentinus*, Decretorum Doctor, ad quem multæ ſunt Petrarchæ epiſtolæ, Patavii docuit. Magni viri merita ex antiquis memoriis excitavit, vitamque deſcripſit clarus vir Laurentius Mehus, & Bononiæ edidit anno MDCCLIII. Sub idem tempus Decretales interpretatus eſt *Petrus Abbas S. Stephani de Carraria*, vir ſummus, qui Epiſcopali vacante ſede, Archicancellarii munus in Gymnaſio ſuſtinuit. Una cum illo docuit *Antonius de Naſeriis* ex Montaneana, Epiſcopus Feltrienſis & Bellunenſis, qui antea Papiæ Profeſſor fuerat; diciturque in ſchedis ejus ævi *Doctor eximius*.

Sed

Sed ne plebs quidem , ut tempora erant , & multitudo defuit . Eminuit autem *Jo. Ludovicus Lambertaccius* Patavinus, qui non ſolum ſcholas doctrina , ſed etiam Collegium Juriſconſultorum egregiis ſanctionibus illuſtravit. Inter cetera pervicit, Præſes cum eſſet, ut locus tam honorificus civibus omnibus pateret , qui eſſent idonei , cum antea certo Doctorum numero clauderetur , quemadmodum ſupra ſignificavi. Profeſſus eſt Jus utrumque, & quidem ex loco primo, ab anno MCCCLXXII. uſque ad ſæculi proximi initium , cum deceſſit . *Lambertaccio* illuſtrior civis ejus fuit *Franciſcus Zabarella*, qui in omni fere litterarum genere verſatus cum eſſet, Jus Pontificium ſumma eruditione interpretatus eſt uſque ad annum MCCCLXXIX. Hoc ipſo anno Florentiam ſe contulit; ibique cum triennium docuiſſet, ejus civitatis Epiſcopus deſignatus eſt . Sed cum poſſeſſionem, turbatis rebus, capere nequiret, rurſus ad ſcholas rediit Patavinas , in quibus bis in die docere conſuevit , & interdum etiam domi de Jure conſulentibus reſpondere. Anno demum ſæculi ſequentis decimo Florentinæ Eccleſiæ regimen cepit, & paullo poſt Cardinalis creatus eſt. Supremum diem obiit in Concilio Conſtantienſi fama ingens, laudatuſque eſt a Poggio, comitante funus Sigiſmundo ipſo Imperatore. Poggii oratio edita eſt Patavii anno MDCLV. una cum Petri Paulli Vergerii epiſtola, quæ laudatio altera, eaque ornatiſſima, dici poteſt.

Zabarella docente, excitati ſunt Patavini alii ad ejus laudes æmulandas, *Daniel de Rido*, *Ludovicus de Curtoſiis* , in primis autem *Baldus Bonifarcius* , qui *Plumbinas* dictus eſt , quod ex ſorore *Benedicti* Plumbinatis natus eſſet , ejuſque creviſſet hereditatem . Hic vero non de ſcholis modo , ſed de patria tota præclare meruit . Anno enim MCCCIC. Legatus ad Galeacium Vicecomitem , Mediolani Principem , corpus Franciſci ſenioris de Carraria in cuſtodia defuncti , impetravit, & Patavium tranſtulit; S. Franciſci templum,

ædeſque, & porticus adjeƈtas exædificavit ære ſuo; & in proximo Noſocomium extruxit; quod deinde Sibilla uxor, Gualperti de Cepto filia, ornavit, auxit, dotavit. In ſuis quoque ædibus ſacellum condidit; ipſumque, & proximas domos ſodalitio, quod *S. Mariæ a charitate* dicitur, dono dedit. Etiam aliunde acciti in laudis contentionem venere, *Albericus Avogadrus* Bergomas, qui poſtea inter Cœnobitas Dominicanos nomen dedit, *Henricus de Alano* Tarviſianus, *Angelus Caſtilioneus* Aretinus, *Joannes de Capitaneis* Mediolanenſis, *Hieronymus de Florentia*, *Antonius de Civitella* Hetruſcus, & *Petrus de Ancharano* Bononienſis ex Farneſiorum gente, ut ferunt, qui docere cœpit anno MCCCLXXXV. habituſque eſt illius memoriæ doƈtiſſimus, & *Anchora Juris* nuncupatus. Horum plerique ſæculum proximum attigerunt, ſtantibus Carrarienſibus; quidam vero, etiam mutato civitatis ſtatu, operam ſuam Gymnaſio navarunt, pro modo quiſque famæ novis conditionibus revocati.

Quatuor prioribus ſæculi proximi annis, Carrarienſium poſtremis, excelluerunt in claſſe hac Veneti tres ex ordine Patricio, *Fantinus Dandulus*, qui tamen cito ad Rempublicam ſe contulit; inde autem ad Eccleſiam cum tranſiſſet, Epiſcopus noſter, & ſupremus Univerſitatis Cancellarius fuit: *Nicolaus Contarenus* Lucæ filius, qui cum Juris Civilis Profeſſor Patavii eſſet, Conſilia ſcripſit, & Commentarios in leg. *Liberorum* Dig. lib. 50. tit. 16. *de verborum ſignificatione: Petrus Maurocenus*, qui antequam Cardinalis eſſet, Sextum Decretalium in ſcholis expoſuit, & luculenta in eum librum edidit commentaria. Ex Patavinis admodum celebris fuit *Jo. Franciſcus Capiliſtius*, qui docendi munus auſpicatus eſt anno ſæculi primo; ſed poſtea publicis negotiis adhibitus cum diu vacaſſet, tandemque ad penſum redjiſſet, in cathedra ipſa repente defecit. Ejus æqualis *Proſdocimus de Comitibus* ab Jure Civili docendi auſpicia duxit; ſed poſtmodum cum ſe totum Cancnico dediſſet, non collegas modo

ſuos,

ſuos, ſed plane omnes nominis celebritate ſuperavit. In rebus graviſſimis iterum ac ſæpius operam ſuam Reip. præſtitit: cumque anno MCCCCXXVI. Venetias ſe contuliſſet una cum *Fulgoſio*, & *Cumano*, ut de pacis legibus conſulerentur, quæ cum Mediolanenſi Duce componenda erat, ſui quemque ſecuti diſcipuli, certis inſignibus ornati, inſolitum civitati ſpectaculum præbuere. His accedunt ex civibus noſtris *Franciſcus de Bradiolo*, *Mediuſcomes de Mediiſcomitibus*, & *Franciſcus de Zenariis*, quorum memoria jure ac merito ad poſteros propagata eſt. Non defuere ex aliis regionibus alii, quos inter *Jacobus de Saliceto* Bononienſis, *Julianus Cæſarinus* Romanus, qui poſtea Cardinalis fuit, & *Joannes Ubaldinus* Prataleæ Abbas: ſed omnes poſt ſe reliquit *Joannes de Imola*, qui vix adoleſcentia egreſſus Jus utrumque Patavii profeſſus eſt fama doctrinæ tanta, ut Juriſconſultus ſui ævi princeps haberetur. Anno ſæculi ſecundo cum Ferrariam migraſſet, magna quadam abducta diſcipulorum caterva, cito revocatus eſt ſtipendio ingenti, docuitque uſque ad annum MCCCCXXII.

Artes quoque paullo magis hoc ſæculo excitatæ ſuos quaſi lacertos animoſe moverunt; quædam etiam hoc primum ſæculo in Gymnaſium receptæ ſunt. Nam Theologica ſchola anno dumtaxat MCCCLXIII. aperta eſt ex Urbani V. P. M. diplomate, ut ante dixi, qui eam juribus titulisque omnibus ornavit, quibus longe ante inſtituta Pariſienſis gaudebat. Qui primi docuere, indidem arceſſiti feruntur, ubi Cœnobitæ non pauci Italici generis ſtudiorum gratia degebant. Quomodo autem, qui per eos inſtruebantur, ſcholaſticos Gradus nomenque magiſtri adipiſcerentur, intelligi poteſt ex veterum diplomatum exemplis, quæ alias dedimus. Collegium hac de cauſſa conditum vix Collegii ſpeciem primis temporibus habuit. Non leges certas, non miniſtros habebat; Medicorumque Bidellis, ubi opus eſſet, utebatur, & Curiæ Epiſcopalis Actuario. Nunc Bidellum ſuum habet;

& licet eundem retineat Epiſcopi Actuarium , tamen Doctorum ſuffragiis quotannis committit , ſibique obnoxium facit. Sceptrum quoque argenteum aliorum Collegiorum exemplo , & ſigillum fieri curavit ex eorum pecunia , qui , quo die Lauream acciperent , prandium Doctoribus dare nollent; quo nomine argenteos ſinguli vicenos deponebant. Initio Magiſter unus ceteris præfuit Decani titulo ; ſed poſtea additus illi Syndicus eſt , ſubinde vero etiam Conſiliarii tres , ut quidquid referendum ad Collegii Patres eſſet , ipſi prius examinarent ; & ſiquid ex improviſo ingrueret , ſuo ipſi conſilio ſuoque arbitrio pro re nata expedirent .. Scilicet nimia viſa eſt Decani auctoritas , nec alia de cauſſa creatus Syndicus eſt , quam ut legum cuſtos eſſet ; ipſique Decano , ſi res poſceret , animoſe reſiſteret , ne Collegii jura ullo unquam tempore violarentur . Ad Decanum tamen pertinere voluerunt , ejuſque muneris eſſe Collegium convocare , & agenda proponere ; Epiſcopis , aliiſque Principibus viris , ſi ferat occaſio , communi nomine officioſe facere ; Acta & ærarium cuſtodire ; Collegii miniſtros in officio continere ; &, quod caput eſt , curam omnem induſtriamque adhibere , nequis per fallaciam ad Gradus ſcholaſticos obrepat . Principio ipſis quoque Profeſſoribus , communicato cum reliquis Patribus conſilio , veniaque ab Epiſcopo petita , penſa dabat ex quatuor Sententiarum libris Petri Lombardi , qui unus maxime in ſcholis noſtris adhuc dominatur . Duos autem ſæculo illo Theologos invenio , qui ſacræ Paginæ Profeſſores dicebantur , primum ex Ordine Prædicatorum *Fr. Jacobum de Conſortis ;* ex Ordine alterum Eremitarum S. Auguſtini *Fr. Leoninum de Padua* . Nec ſane in tanta Actorum inopia , temporumque perturbatione plures quærendi ſunt ; quamvis ſtudia hæc pro conditione rerum non leviter colerentur , veruntamen in clauſtris potius , quam extra clauſtra . Cum enim ſæculi ingenio ſalebroſa magis ſubtiliterque excogitata probarentur , quam ſimplicia & naturalia , ipſa quoque Theologica

logica ſtudia non ſolidis modo priſcorum Eccleſiæ Patrum argumentis conſtabant, ſed & ſcholaſticis diſputationibus Dialectico more agitatis, ad acuenda Cœnobitarum ingenia, eorumque otia laudabiliter occupanda maxime idoneis. Hoc autem ipſum ad multa & magna religionis commoda ſubinde traductum eſt, & Scholaſticum Theologiæ genus nuncupatum.

Tardius multo inducta in Gymnaſium Metaphyſica eſt, & ſacrorum Bibliorum interpretatio; quod hæc ad Theologum, illa ad Philoſophum pertinere crederetur.

Nulla ex artibus omnibus citius ſe extulit, quam Medicina, quæ ſemper in pretio habita eſt, & a noſtris maxime culta ob valetudinis ſubſidia, quæ Patavino ſolo largita natura eſt. Sæculo igitur quarto decimo auſpicia præbuere *Petrus de Apono*, & *Mundinus* de Civitate Auſtria; ſed alter poſt ſæculi hujus annum ſeptimum ad Bononienſes demigravit, ibique docuit; & quædam ſcripſit præſertim de rebus Anatomicis, quæ poſteritatis quoque judicio probata ſunt. Porro *Mundinum* inter noſtros refero, quandoquidem anno MCCCVII. IX. Kal. Maj. in examine Aymerici de Polonia Promotoris partes egit, diciturque in Actis illis *Magiſter Mundinus de Civitate Auſtria Phyſicus, & Medicinæ Doctor, & actu Regens in Studio Paduano*. Ceterum tot tantique errores implicant nominum, ut alii ex pluribus *Mundinis* unum faciant, alii ex uno plures; nullumque horum nobis concedant. Mortuus eſt Bononiæ anno ſæculi hujus decimo octavo, patremque ejus Nerinum fuiſſe ferunt, qui inter Medicos Bononienſes ſæculo ſuperiore floruerat.

Aponenſis idem Medicus, Philoſophus, Mathematicus, & Aſtrologus cum *Mundino* ipſo, & poſt *Mundini* diſceſſum uſque ad annum vitæ poſtremum in Patavino Gymnaſio docuit, ſi paucos menſes excipias, quibus Tarviſii fuiſſe dicitur. Medicinam quoque fecit peritia & felicitate tanta, præſertim Aponenſium thermarum auxilio, ut viſus ſit ipſas

quo-

Digitized by Google

quoque naturæ vires medendo ſuperare, & cum ſpiritibus commercia jungere: quod nemo mirabitur, qui legerit apud Plinium lib. 30. c. 1. *Magicas vanitates ex Medicina natas eſſe, & ſpecie ſalutari irrepſiſſe.* Adhuc nomen ejus in ore multitudinis eſt, quæ multa refert ab eo facta miracula rerum, videlicet auctis in majus, quæ non intelligit. Philoſophiæ ac Medicinæ lauream Pariſiis obtinuit, ibique diu claruit, edito Syntagmate anno MCCCIII. in quo Philoſophicas controverſias cum Medicis componere niſus eſt, ſibique *Conciliatoris* nomen apud doctos acquiſivit. Nemo autem miretur, hominem Aponi natum tam longe ad ſapientiam comparandam peregrinari voluiſſe: nam Pariſienſis per id tempus Univerſitas una omnium maxime floruit. Obiit anno MCCCXV. ætatis ſexto & ſexageſimo; multoſque invenit, qui de ſe ſcriberent, ad orationis copiam mirabilia quærentes, nunc vero demum cultiſſimi ingenii virum Mazzuchellum, qui ſpartam hanc ſemel atque iterum ornavit.

Aponenſem excepit ejus diſcipulus *Nicolaus a S. Sophia* Medicinæ Doctor pro ætate illa præſtans, qui docuit uſque ad ſæculum medium. Scripſit etiam quædam, quæ, vivente Pignorio, adhuc extabant, Commentarium in Avicennam de Diæta, de febrium curatione libros duos, & libellum de morſu viperæ, ac ſinapiſmo. *Nicolaum* patrem imitati ſunt filii duo, *Marſilius*, & *Joannes a S. Sophia*, quorum alter non medicinam modo, ſed etiam Philoſophiam in Gymnaſio profeſſus eſt, *Artiſta eximius*, *Medicinæ rite Monarcha*, ut dicitur in ſepulchri titulo. Præſtantior tamen *Marſilius* habitus eſt, qui cum Patavii docere cœpiſſet, poſtea Papiam conceſſit, Joannis Galeacii Mediolanenſis Ducis, Carrarienſium hoſtis, partes ſecutus. Inde cum redjiſſet, pace compoſita, paullo poſt ad Bononienſem migravit Academiam, ibique docendo conſenuit, & mortuus eſt.

Cum his docuere *Bartholomæus de Campo*, *Benedictus de Topis*, *Bonus a Flumine*, & *Barnabas Dardanus* Venetus, quem

quem celebrat Sanſovinus ad annum MCCCLXIV. libroſque de re Medica duodecim ſcripſiſſe ait. Sed reliquorum luminibus obſtruxit *Joannes de Dondis* idem Medicus, & Philoſophus, qui conductus a Florentinis anno MCCCLXVIII. cum diſceſſiſſet, poſtea rediit, verſatuſque in Gymnaſio eſt doctrinæ copia, & ſubtilitate ingenii tanta, ut vulgo *Ariſtotelis Anima* diceretur. Scripſit de Balneis Patavinis, vixitque uſque ad annum MCCCLXXX. ut eſt in ſepulchri indice apud Scardeonium: attamen in Actis Collegii Medici memoratur inter Promotores anno MCCCLXXXII. poſtridie non. Novemb. Id ſcilicet fiebat interdum fictione juris, ut auſpicia peterentur a magni nominis Profeſſore, præſertim ſi promovendus ex illius auditorio aliquando fuiſſet.

Diviſa jam in plures partes Medicina, auctiſque ſcholis; ut aliæ Theoricæ eſſent, aliæ Practicæ, aliæ Ordinariæ, aliæ Extraordinariæ, ne turba quidem Profeſſorum defuit. Sed ſiquis vires expertus, minus idoneas eſſe ſentiret, non diu ſe traduci patiebatur, præſertim in tanta illa ſcholaſtici ordinis licentia. Quotannis fere novi homines ad docendum accedebant. Quid enim attinet commemorare *Bartholomæum*, *Gulielmum*, & *Franciſcum a S. Sophia* Patavinos, *Hieronymum de Angeleriis* Venetum, *Petrum de Vareſio*, *Blaſium de Parma*, *Jo. Michaelem da Mainardinis*, *Paullum de Nuremberg*, *Antonium de Coneglano*, *Chriſtophorum de Dulcebovis* Mediolanenſem, *Matthæum de Lece*, *Petrum de Tanſignano* Bononienſem, & alios hujus generis, non quidem parum doctos, ſed illis certe impares, quos ſcholæ *famoſos* appellabant? *Petrus* tamen *de Tanſignano* & Philoſophus, & Medicus in patria cum haberetur, ad nos accedens famam retinuit, & Franciſci Carrarienſis auctoritate inter Collegii Doctores ſupra numerum receptus eſt. Longe præſtitit *Jacobus a Turre* Forolivienſis, Philoſophiæ primum, deinde Medicinæ Profeſſor. Itaque, etiam mutata civitatis dominatione, rurſus accitus eſt. *Alter Ariſtoteles*, & *Hippocrates alter* dicitur in ſepulchri elogio.

Non

Digitized by Google

Non tamen Græcas litteras calluit, quod ex ejus operibus ſatis conſtat; quamvis illi hanc quoque laudem plurimi liberaliter tribuant. Ejus Commentarii in primum Avicennæ canonem, in Hippocratis Aphoriſmos, & in Galeni Artem parvam ſæpius editi ſunt, & aliquando etiam in publicis ſcholis ad cognoſcendum & imitandum lege propoſiti; quamvis hoc tempore jaceant. Proxime acceſſere *Jacobus de Zannettinis* Patavinus, qui a Phyſica ad Medicinam Ordinariam translatus graves habuit cum *Angelo de Roma* controverſias; & *Petrus de Tomaſiis* Venetus, ejus æqualis, qui etiam poſt bellum cum aliquandiu docuiſſet, poſtea diſceſſit, ut in patria Medicinam faceret. Extant hujus epiſtolæ ad Philelphum, & Franciſcum Barbarum, tum etiam utriuſque ad ipſum. Mitto juniores duos *Joannem de Pera*, & *Bartholomæum de Mantua*, qui non docti modo, ſed etiam facundi habiti ſunt: mitto *Jacobum*, & *Balthaſſarem a Sancto*, *Joannem*, & *Nicolaum de Rido*, *Andream de Maſſolinis*, *Julianum de Rhodigio*, quos omnes ſub Carrarienſibus docuiſſe conſtat, quoſdam vero etiam poſt Carrarienſes. Non tamen mittendus videtur *Galeacius a S. Sophia*, quem Michael Savonarola in oratione de laudibus Patavii *Jacobi Forolivienſis* antagoniſtam vocat; nec *Petrus de Pernumia*, quem *curando*, *&* *docendo* excelluiſſe, ſcribit Scardeonius.

A Medicina ſeparari nequit Chirurgia, quæ tertia Medicinæ pars a Celſo dicitur, nec a Chirurgia diſiungi debet ſocia ejus Anatome. Sæculo quarto decimo Chirurgiæ Profeſſores duo erant, certumque ſingulis decretum ſtipendium; quod totum uni dabatur, ſi forte duo præſtantes viri reperiri non poſſent. Ad Chirurgum pertinebat ſecare cadavera, cum Anatomicæ exercitationes fierent. Tres autem ſimul totum negotium conficiebant. Nam, ſecto per Chirurgum corpore, particula quædam ex *Mundini Anatomia* prælegebatur ab aliquo ex Profeſſoribus Medicis, & fuſius exponebatur: tum ab alio cadaveris pars, quæ in medio eſſet, oſtende-

ſtendebatur omnibus, additis quæ ad ejus notitiam uſumque pertinerent. Celebrantur his temporibus ex Chirurgorum claſſe *Benedictus de Galmarellis* Patavinus, qui inſignis Medicus a Scardeonio dicitur, atque omnibus litterarum ſtudiis ornatus, *Joannes de Janua*, *Nicolaus*, & *Franciſcus de Monteſilice*, & *Leonardus Bertopalea*, qui Chirurgiam profiteri cœpit anno ſæculi ſequentis ſecundo, & multa ſcripſit, quorum dedere catalogum Scardeonius, & Papadopolus.

Viguit maxime Philoſophia, eaque Peripatetica; ſed non tam a Peripato & Ariſtotele ducta, quam ab Ariſtotelis interpretibus & enarratoribus. In hac illi toti erant, qui ad Medicam artem ſtudia ſua referebant; nec aliter Medico philoſophandum putabant, quam ex Averrois, & Avicennæ doctrina. Itaque *Jacobus a Sancto*, quem inter Medicos numeravimus, *Jacobus de Zenariis*, & alii utriuſque diſciplinæ laude celebrati ſunt. Intra Philoſophos ſtetere *Gulielmus ab Aretio*, *Petrus de Prato*, *Matthæus a Leone*, & *Gulielmus de Regio*. Atque hunc quidem, ut tempora erant, valde præſtantem, multorumque judicio probatum Franciſcus Carrarienſis magnis conditionibus Patavium accivit; eumque inter Collegii Medici Doctores *ex gratia ſpeciali* referri juſſit, quamvis Gradus ſcholaſticos alibi recepiſſet. Nemo tamen unus ita præſtitit, ut ſæculi Philoſophus dici potuerit, poſteriſque ad exemplum proponi: quia nondum homines ſuſpicabantur, ſciri aliquid poſſe ſupra Ariſtotelem, certoſque induſtriæ ſuæ fines conſtituebant.

Minime omnium noti ejus ætatis Aſtrologi ſunt, cum tamen plurimi fieret Aſtrologica ſchola, nec unquam vacaret. Studia hæc primis temporibus late dominabantur, errore quodam hominum mentibus affuſo, ut Principes ipſi nihil fere ſine Aſtrologi conſilio aggrederentur: ſed cito, excuſſis nugis, nomina ipſa tale quiddam profitentium interierunt. Manet tamen adhuc *Gulielmi de Montorſo* Mutinenſis memoria, qui ante ſæculum medium Aſtrologiam in hoc Gy-

mnaſio profeſſus eſt magna quadam auditorum frequentia, & in ipſo munere objit. Sepultus eſt in S. Nicolai æde, addito cineribus elogio:

Quem Mutinæ rupes genuit Montorſia caſtri,
Gulielmus jacet hic nunc veri cognitor aſtri.

Ad Logicos veniamus, quorum ſchola, ut ante diximus, cum Gymnaſio ipſo ſtatim aperta eſt, ſed interdum cum aliis conjuncta. Sæculo, in quo verſamur, *Gulielmus de Tardona* Ariſtotelis Logicam interpretatus eſt non ſine aliqua nominis fama, & auditorum frequentia; ſed intra Univerſalium doctrinam ſtare conſuevit, ductiſque ex ea controverſiis, ſubtiliter diſputare. Hunc poſtea excepere *Ludovicus de Aretio*, *Joannes de Placiola*, & *Bartholomæus de Squarcialupis* Plumbinas, nondum Doctores, ſed *Licentiati* dumtaxat; quos ferunt non docuiſſe modo, ſed ingentia quoque de Logicis Inſtitutionibus volumina ſcripſiſſe; quamvis Logicæ dux & magiſter Ariſtoteles artem totam exiguo libro complexus ad ſummum faſtigium extulerit. Veruntamen quid opus eſt multos afferre? Inſtar omnium fuit *Petrus Paullus Vergerius*, quem ſeniorem vocant, ab omni fere litterarum genere ſatis inſtructus. Hic, juvenis adhuc cum eſſet, Dialecticam Patavii profeſſus eſt; ſed cito tamen ad alia migravit ſtudia, de quibus copioſe Papadopolus in To. I. p. 284. & Zenus in Diſſertationibus Voſſianis To. I. n. XVII. Ceterum nemo per ea tempora Logicam profitebatur, nec ſane profiteri tuto poterat, quin ſuum inter *Reales*, vel inter *Nominales* nomen daret, & in quotidiano illo certandi ſtudio, partium viribus & auctoritate ſcholæ ſuæ famam ſuſtineret.

Poſtrema operam noſtram poſcit Grammaticæ ac Rhetoricæ ſchola, cujus Faſtos, ob id ipſum quod poſtrema eſt, ad noſtra uſque tempora deducemus. Initio igitur ſæculi quartidecimi hoc genus litterarum profeſſus eſt *Vivarottus Amidanus*, de quo mentio eſt in ſchedis quibuſdam Collegii Medici ad annum MCCCVII. IX. Kal. Majas. Hunc ex-

cepere

Digitized by Google

cepere *Lazarus de Coneglano*, qui artis Grammaticæ Profeſſor dicitur anno MCCCLXXXVII. in vetuſto tabularii Epiſcopalis codice, & *Magiſter Zanettinus*, cujus memoria extat per Jacobum filium aræ appoſita in templo Eremitarum S. Auguſtini biennio poſt. Quamvis autem civitas ſæculo ferme toto incerta fui, & modo Carrarienſibus, modo Auſtriacis, modo Scaligeris, modo Vicecomitibus parere coacta, ſæpius armis, quam litteris operam dederit, nunquam tamen Grammatici ſiluere. Hos frequenter memorant pauca illa, quæ ſuperſunt, Medici Collegii acta; a quo Collegio ipſi quoque, non ſecus atque alii Profeſſores artium, pendebant ſacramento obſtricti. Nemo eorum valde excelluit, nec ſane inter tot tantaſque rerum viciſſitudines excellere potuit: niſi quis forte egregium Poetam Franciſcum Petrarcham huic ordini accenſere velit; quod feciſſe Pignorium magis bonum civem, quam hiſtoricum, ſcribit Papadopolus.

Illud prætereundum non eſt, per hæc tempora probari ſtudentes etiam in Grammatica conſueviſſe, & Doctoris titulo ornari; cujus rei in ipſis Collegii tabulis exemplum habemus ad annum MCCCXCII. Hinc *Magiſter Nicolaus de Padua* Grammaticæ Doctor vocatur in Juriſtarum codice XXXI. p. 13. Sed hic quidem revera docuit; unde minime vana orta eſt appellatio, tametſi fortaſſe ſine Laurea docuerit. Huic addendus *Benedictus Bendedio* Lemniacenſis, qui Bononiæ Lauream cum obtinuiſſet, Patavinam Grammaticæ ſcholam rexit, ut eſt in præfatione Statutorum Lemniacenſium, & in ejus epitaphio:

Grammaticæ Doctor, interpres Rhetoricorum,
Sermonum prorſus non ignarus Logicorum,
Marmore Benedictus tegor hoc ego, ſalariatus
Grammaticæ Studio Paduæ, quondam cathedratus
Bononiæ, Portu Legnaci natus & ortus.

Anno MCCCCVII. cum jam in Venetorum ditionem & poteſtatem Patavium tranſiſſet, conquiſitis Italia tota Profeſ-

ſoribus celeberrimis, delectus eſt ad artem hanc tradendam, quæ nobiliore jam nomine Rhetorica dicebatur, *Caſparinus Barzizius* Bergomas ſtipendio argenteorum CXX. Ipſam quoque Moralis Philoſophiæ ſcholam eodem tempore regendam ſuſcepit, nihil veritus continuatum dierum omnium laborem. Onus autem hoc geminatum viri præſtantes ſibi depoſcebant, quia, cum certa eſſent ſcholarum ſtipendia, Rhetorica non tanti habebatur, ut ſola alere hominem poſſet. Idem uſurpatum fuiſſe in Academia Julia ſcribit Samuel Rachelius in præfatione Commentarii ſui ad Ciceronis Officia. Ceterum qui fortuita quoque ad rationem trahere conantur, ajunt duas has facultates recte conjungi Græcorum & Romanorum exemplo, qui, ad id ſignificandum, Hermathenam ex Mercurio & Minerva compoſuerant, eamque in Gymnaſiis locare ſolebant. Quadriennio poſt *Caſparinus* cum Bononienſibus egit, ut ad eorum Gymnaſium tranſiret: jamque omnia convenerant, ut conſtat ex pluribus ejus epiſtolis: attamen confectum negotium non eſt, adjectis ejus ſtipendio argenteis quadragenis, Fantini Danduli Prætoris opera. Nondum magiſtri titulum & Academicos gradus obtinuerat. Itaque anno MCCCCXIII. xvi. Kal. Oct. examinatus ſcholaſtico more, & probatus in Artibus eſt: quinquennio autem poſt inter eos quoque referri voluit, qui Gradus ſcholaſticos petentibus Lauream præbent, & Promotores a noſtris dicuntur, a Græcis fortaſſe melius Βραβευταί. Anno ſuperiore Conſtantiæ fuerat bona Principis venia per menſes duos; quo tempore egregiæ indolis adoleſcens *Franciſcus Philelphus*, ejus diſcipulus, ſcholam tenuit ſubſtituti jure ac titulo, ut mos erat; quandoquidem ipſe de ſe *Philelphus* tale quiddam gloriatur in epiſtola ad Leodriſium Cribellum. Poſtea Mediolanum *Caſparinus* conceſſit a Philippo Maria Vicecomite Urbis domino accitus; ut conſtat ex decreto Senatus, quo ejus ſtipendium aliis diſpertitum Profeſſoribus eſt. *Philelphus* quoque demigravit, ut Venetiis doceret. Rhetoris autem Patavini

tavini

tavini munus ſuſcepit anno MCCCCXXII. ſtipendio conductus argenteorum LXXX. *Victorinus de Rombaldonis*, vulgo *Victorinus Feltrienſis*, *Mathematicus*, *Philoſophus*, *idemque omnis humanitatis pater* publico numiſmate appellatus. Sed cito abjit ad inſtituendos Mantuani Principis liberos optimis conditionibus advocatus, quas refert Franciſcus Caſtilionenſis in ejus Vita. Anno ſequenti docere cœpit *Jacobus Languſcus*, al. *Languſtbus*, Venetus florenis adſcitus octogenis; probatuſque in Artibus eſt quo anno docere deſiit MCCCCXXXI. Valuit ingenio, & ſiquid hoc ad rem pertinet, magnis ſuorum temporum amicitiis claruit, ut eſt in Diatriba Card. Quirini ad Epiſtolas Barbari. Cum redire *Caſparinus* decreviſſet, anno MCCCCXXX. conductus eſt ad quinquennium: ſed hoc ipſo anno Mediolani deceſſit, ut narrat Præſul doctiſſimus Joſeph Alexander Furiettus, qui ejus Opera collegit, vitamque eleganter ſcripſit. *Caſparini* loco conductus eſt decreto Senatus *Antonius Picinus* Bergomas, excluſo *Chriſtophoro Parmenſi*, qui electus ab Univerſitate fuerat, & Magiſtratui propoſitus, ut confirmaretur. *Picinum* excepit *Ægidius Carpius*, qui docuit uſque ad annum MCCCCXXXVI. quo anno fidem ſuam Bononienſibus obſtrinxit, ſuffecto in ejus locum *Matthæo de Rido* Patavino.

Anno MCCCCLI. *Laurus Quirinus* Venetus Patricius ex Colonia Cretenſi, Græce Latineque doctus, Artem dicendi, & Moralia tradidit ſtipendio aureorum XL. ut ipſe ſcribit ad Franciſcum Barbarum. Conductus eadem conditione in annum proximum diu hæſit, eaque epiſtola Barbarum conſuluit, quid ſibi agendum cenſeret, propoſita mercede tam exigua. Sed cum ejus augendæ ſpes oborta denique ceſſaſſet, in Cretam rediit, unde venerat. Plurima ſcripſit, quæ recenſet, fata ejus omnia complexus, Fr. Joannes de Auguſtinis in Venetorum Scriptorum hiſtoria. Subinde docuit *Bullengerus de Sicilia*, qui in vetuſto anni MCCCCLXX. monumento dicitur Grammaticæ Profeſſor, niſi forte extra

Gy-

Gymnaſium profeſſus eſt. Cum illo, vel ſtatim poſt illum collocandus videtur *Magiſter Dominicus de Rubea* Brixianus, qui anno MCCCCLXXII. nonis April. confirmatus eſt ad annum, ut refert Ingulfus de Comitibus. Memoratur etiam in ephemeridibus Monteroſſi menſe Martio MCCCCLXXIV. diciturque Rhetor & Græcæ linguæ Profeſſor. Eum excepit *Angelus Riminenſis*, anno MCCCCLXXVI. florenis conductus centenis; *Angelum* autem ipſum *Franciſcus Niger* Venetus, qui ſe ipſe Humanitatis in Patavino Gymnaſio Profeſſorem vocat in ſuo de conſcribendis epiſtolis Commentario. Sequitur *Cataldus Siculus* florenis ducenis Bononia evocatus, quem *Raphael Regius* in diſputatione adverſus *Joannem Calphurnium* appellat virum doctum, ſed *muneri profitendæ in tanta Academia Rhetoricæ minus aptum*. Hic autem ad Bononienſe Gymnaſium cum rediſſet anno MCCCCLXXXII. *Regius* ipſe ejus locum occupavit, non tamen ultra quadriennium. Siquidem anno MCCCCLXXXVI. cum *Joannes Calphurnius*, quem eloquentiæ lumen vocat Caſſandra Fidelis epiſt. 3. in hujus ſe honoris contentionem obtuliſſet, *Regius* excluſus eſt. In pugna hac nullus ſervatus eſt modus; & ex ea potiſſimum cognoſci poteſt, non ſine graviſſimis cauſſis eligendi Profeſſores facultatem paullatim Univerſitati fuiſſe ademptam. *Calphurnius* tota vita locum obtinuit communi omnium judicio probatus, præterquam *Regii*, aucto etiam iterum ac ſæpius Principis munificentia ejus ſtipendio.

Græcæ quoque litteræ impenſe colebantur, Venetias exeunte ſæculo ſuperiore allatæ per *Manuelem Chryſoloram* Byzantinum. Allatas dico, non quod antea prorſus deeſſent, ſed quod, tum primum aperto ludo, ad commune civium commodum ſunt expoſitæ. Poſtea quicunque Rhetoricam traderet, Græcas quoque litteras attingebat: ſed qui ex profeſſo in Græcis verſaretur, primum *Demetrium Chalcondylam* Athenienſem invenio, conductum florenis quadragenis III. id. Oct. MCCCCLXIII. In Actis Epiſcopalis Curiæ an-

ni

ni MCCCCLXIX. affertur tamquam teſtis, diciturque Philoſophus, & utriuſque linguæ peritiſſimus. Quicunque autem haberet ſcholam hanc, quotannis probari per Univerſitatis ſuffragia debebat cum more, tum ex decreto Senatus. Id *Chalcondylæ* cum minime placeret, diſceſſit: & primum quidem Florentiæ, deinde Mediolani Græca æmulantium ſtudia juvenum cœtus habuit uſque ad annum MDXI. quo mortuus eſt. In ejus locum Univerſitas, nationum Concilio advocato, *Alexandrum Zenum* ſuffecit, presbyterum natione rituque Græcum, qui Pontificis indulgentia ad Latina ſacra tranſierat. Cum per annos quatuor docuiſſet, ut eſt in Ducali tabulario n. XXI. locum ceſſit *L. Camerti*, qui vulgo *Creticus* dicebatur, quod in Creta annos ſeptem ſtudiorum cauſſa commoratus eſſet. Huic autem an. MCCCCXCI. auctum ſtipendium eſt decreto honorificentiſſimo. Attigit ſæculi ſequentis annum tertium, quo anno XI. Kal. Sextil. quod *Creticus* in Luſitania eſſet Venetæ Reip. Nuncius, ſcholam hanc veluti fiduciariam occupavit *Marcus Muſurus* Cretenſis; idemque biennio poſt, *Cretico* defuncto, ſuam fecit ſtipendio ſane non magno, quod tamen auctum eſt ad florenos CXL. anno MDVIII. Hoc tempore tantus fuit animorum ardor, ac pæne impetus erga litteras Græcas, ut ſe Artium Rector valde comitatus Venetias contulerit, egeritque Univerſitatis nomine de ſchola inſtituenda, in qua Græci Ariſtotelis libri, & ea omnia, quæ a Græcis fontibus petita, ad Philoſophiam & Medicinam pertinerent, Græca eruditione explicarentur. In ejus verba Senatusconſultum factum eſt pridie non. April. MCCCCXCVII. quo munus tam grave *Nicolao Leonico de Tomæis* Epirotæ delatum eſt. Primus igitur omnium *Ariſtotelicos libros*, ut habet inſcriptio, quam illi Petrus Bembus in æde S. Franciſci poſuit, *Græco ſermone Patavii publice docuit* uſque ad quintum ſæculi proximi annum, magnamque eruditionis novitate admirationem movit. Neque tamen crediderim, Græcas acroa-

ſes,

ſes, ut quidam ſibi perſuadent, *Leonicum* habuiſſe, cum deeſſent ſcholis noſtris auditores idonei: propius fidem eſt, Græca ipſa Ariſtotelis verba afferri ab illo & explicari conſueviſſe, ſed ſermone Univerſitati uſitato. Non defuere plurimi laudis hujus æmulatores ſæculo tam exculto, vereque aureo; defuere poſt illud pro indita hominibus rerum affluentium ſatietate etiam optimarum.

Redeamus ad Latina. Cum anno MDIII. *Calphurnius* fato ceſſiſſet, *Raphael Regius*, qui amiſſi loci recuperandi deſiderium nondum depoſuerat, curavit, ut Principis auctoritate reſtitueretur; decretumque obtinuit; fruſtra adverſante Univerſitate, quæ ægre patiebatur minui jura ſua. Scilicet cum *Regius* viginti ante annis ſcholarium ſuffragiis fuiſſet probatus, id ſatis eſſe Senatus voluit, quominus, ſe hominem revocante, qui alias placuiſſet, jure queri Univerſitas videretur. *Regius* igitur Latinas Litteras, *Muſurus* Græcas uſque ad annum MDIX. tradiderunt, quo anno propter bellum ex fœdere ortum Cameracenſi Patavina ſtudia ſunt intermiſſa. Hoc ipſo anno Patavium venit, manſitque toto belli tempore *Ludovicus Cœlius Richerius* Rhodiginus; &, ſiquidem hac in urbe docuit, ut omnes qui de illo ſcribunt, affirmate narrant, per id tempus, quantum arma patiebantur, docuiſſe videtur. Nam ante bellum ſcholam habuit primo Rhodigii, dein Vicetiæ, tum Ferrariæ: poſt bellum autem anno MDXVI. Mediolani conductus eſt ad quinquennium. Anno MDXXII. in patriam rediit, ubi cum eſſet, anno ſequenti VIII. Kal. Majas allegatus eſt civitatis nomine ad gratulandum novo Venetiarum Duci Andreæ Grittio. Paucis poſt menſibus Patavii objit, quo fortaſſe docendi animo ſe contulerat; ſed eum docuiſſe, nullo monumento, nullaque memoria conſtat.

Pacis atque otii tranquillitate recuperata, reſtitutoque Gymnaſio, anno MDXVII. Latinæ Humanitatis tradendæ munus ſuſcepit *Marinus Becicchius*, vulgo *Becichemus* Scodren-

drenſis, adoptione Venetus, ex Brixianis ſcholis accitus ſtipendio florenorum LXXX. qui poſt biennium aucti ſunt ad centenos, quamvis fato temporum magna ſcholæ infrequentia doceret, ut ſcribit Bembus ad Ramnuſium anno MDXXV. Eodem Senatus decreto ad Græcas litteras electus eſt *Jo. Antonius de Maroſtica*, cui biennio poſt idib. Decembr. ſucceſſit *Romulus Amaſæus* a toto expetitus Gymnaſio, præſertim vero a Tranſalpina juventute, quæ Juriſprudentiæ operam dabat. Attamen anno ſæculi hujus quarto & viceſimo ad Bononienſem redire maluit Academiam, unde fuerat deductus; ejuſque locum biennio poſt occupavit *Bernardinus Donatus* Veronenſis. Hic quoque anno vix exacto diſceſſit, maluitque Latinas litteras locis ignobilioribus profiteri, donec ad eas Venetiis tradendas anno MDXXXII. accitus eſt: quod obiter noto, nequis eum putet duobus ante annis morte ſublatum, ut aliqui ſcribunt. Nondum *Donatus* diſceſſerat, cum *Becichemus* diem objit; caruitque Gymnaſium Græca Latinaque Humanitate uſque ad annum MDXXX. quo *Lazarus Bonamicus* Baſſanenſis in *deſertam*, ut ipſe ſcribit, *ac prope depoſitam provinciam* venit. Utriuſque linguæ ſcholæque onus cum recepiſſet, diebus tum feſtis, tum profeſtis aſſidue docuit per horas duas. Biennio poſt cum Bononiam cogitaret, aucto ſtipendio confirmatus eſt.

Anno MDXLV. *Joannes Faſeolus* Græcæ linguæ tradendæ curam ſuſcepit, primuſque Simplicii commentarios in Latinum ſermonem vertit. At hic quoque non multo poſt, ſive æmulatione Collegæ, ſive conditionis augendæ ſpe cum Magiſtratu egit, ut ſibi duplicaretur onus. Facile impetratum. Itaque Senatuſconſultum ex Triumvirum relatione factum eſt, ut *Faſeolo* liceret cum Græcis Latina conjungere, modo per horam & ſemihoram quotidie in ſuggeſto eſſet, atque utriuſque linguæ auctores interpretaretur. Id fideliter præſtitit horis pomeridianis. Anno MDLII. objit *Bonamicus*, *quo nullus clarior Archididaſcalus ſæculo ſextodecimo*

fuit, ut ait Papadopolus, qui ejus laudes fuſe perſequitur. Cum annos vixiſſet tres & ſeptuaginta, nihil litterarium edidit: pauca autem illa, quæ inter ejus ſcripta reperta ſunt, & ab amicis vulgata, viſa ſunt omnibus intra famam, quam ſibi docendo comparaverat. Huic ſtatim, cum *Paullus Manutius* fruſtra invitatus fuiſſet, ſucceſſor datus eſt *Franciſcus Robortellus* Utinenſis, qui Venetiis magna nominis celebritate docebat: ſed poſt annos ſex, relicto Patavio, Bononienſibus operam ſuam locavit. Suffectus eſt *Carolus Sigonius* Mutinenſis, ipſe quoque ex Venetis ſcholis evocatus. Verum, anno vertente, cum rediiſſet *Robortellus*, duo Græcæ, Latinæque Humanitatis Profeſſores conſtituti ſunt, qui antagoniſtæ eſſent, vulgo *concurrentes*, ut alii ex claſſibus aliis. Exarſere alter in alterum æmulatione tanta, ut, cum res ad factiones deveniſſet, uterque per dies aliquot publica ſchola abſtinere coactus ſit: qua de cauſſa *Rector cum Conſiliariis* (ut eſt in Actis Juriſtarum VIII. Kal. Dec. MDLXI.) *mandavit ſcribi litteras Clariſſimis Reformatoribus pro expeditione lecturæ Juris Canonici vacantis, pariter & pro lecturis Humanitatis; quia maximum affert incommodum toti Gymnaſio non habere lectiones Pontificii Juris, & Humanitatis*. Ad tollendas contentiones *Robortellus* Ethicam & Politicam ex profeſſo tradere juſſus eſt, Rhetoricam autem vel omittere, vel dicis cauſſa leviter attingere. Itaque *Sigonius* Rhethoricam provinciam tenuit late dominus; quam tamen ipſam anno MDLXIV. antagoniſtæ ceſſit, Bononiam magnis pollicitationibus invitatus. Eam recepit *Robortellus*, tenuitque uſque ad annum MDLXVII. quo mortuus eſt inopia tanta, ut ſumptus funeri defuerit. De publico elatus eſt, & in baſilica S. Antonii funebri oratione laudatus. Vir fuit eruditiſſimus, & multorum operum auctor, non tamen *Sigonio* adverſario par. Huc ſtatim ex veſpertina Græcarum litterarum ſchola evectus eſt *Faſeolus*, ſed omine parum bono. Cum enim in magna omnium ordinum frequentia præ-

fari

ſari cœpiſſet, vix prima prolata voce, ita eum memoria omnis animuſque defecit, ut e ſuggeſto deſcendere, & concionem dimittere coactus ſit. Infortunium hoc, quod ceteroquin multis viris præſtantiſſimis ex omni litterarum memoria commune fuit, ita hominis exiſtimationem apud ſtudentium vulgus perculit, ut loco impar haberetur. Itaque anno MDLXX. invitatus eſt *Marcus Antonius Muretus* Gallus, qui Romæ docebat. Sed cum *Muretus* conditionem accipere noluiſſet, anno ſequenti datus eſt *Faſeolo* collega *Antonius Riccobonus* Rhodiginus, ille ipſe, qui primus Gymnaſii hiſtoriam adumbravit. Ægre tulit *Faſeolus*, & duobus poſt menſibus dolori naturæque ceſſit. Totum proinde onus incubuit *Riccobono* uſque ad annum MDXCIX. quo vivere deſiit, plurimis iiſdemque pulcherrimis editis libris, non de Rhetorica modo, ſed etiam de Philoſophia Morali, qui recenſentur in ejus vita apud Papadopolum. Facit vel maxime ad ejus laudem, quod cum Laurentius Lauretus Adriæ Epiſcopus Venetiis decubuiſſet, opimum funeris ſui laudatori præmium reliquit; modo is eſſet *Riccobonus*, bona Principis venia Patavio arceſſitus.

Anno MDC. evocatus ex Belgio eſt *Juſtus Lipſius*, quo nemo ea tempeſtate eruditior ferebatur; ſed cum avelli a ſuis nulla conditione potuiſſet, conductus eſt v. Id. Jan. *Paullus Benius* Eugubinus, S. Theologiæ Doctor, & quidem ſolus. Triennio autem poſt cum *Vincentius Contarenus* Venetus, annos natus ſex & viginti, operam ſuam ad vires experiendas obtuliſſet, novus ejus cauſſa apertus eſt ludus Græcæ Latinæque Humanitatis, qui diebus vacantibus extra ordinem exerceretur, decreto ſtipendio, quod nunquam augeretur, florenorum CC. Res *Contareno* recte cecidit; proindeque anno MDCVI. collega *Benio* datus eſt, ut diebus ordinariis eadem hora, ſed loco ſecundo doceret, aſſignatis florenis CCL. totiuſque anni penſione mutui nomine in anteceſſum ſoluta. Sexennio poſt confirmatus eſt, aucto ſtipen-

dio ad florenos quingenos. Anno MDCXVI. cum onus depoſuiſſet, oblatum eſt *Balthaſſari Bonifacio* Rhodigino, qui maluit Venetiis Jus Civile profiteri. Interim anno MDCXXII. poſcente Univerſitate peculiarem linguæ Græcæ ſcholam, munus hoc Fr. *Juliano Riccio* ex Ordine Conventualium delatum eſt, & diebus vacantibus addictum. Ludum aperuit novus hic Profeſſor oratione de linguæ Græcæ laudibus, eamque poſtea typis edidit. *Benius* autem anno poſt honeſtam miſſionem obtinuit, ita tamen, ut ejus nomen, quamdiu viveret, in Profeſſorum albo, qui *Rotulus* dicitur, propter hominis famam retineretur. Mortuus eſt Patavii anno MDCXXV. conditusque in templo Monialium S. Claræ, ubi tumulum ſibi vivens fecerat, exteriſque aliis Profeſſoribus, qui inferri vellent. Plurima ſcripſit, quæ recenſet Papadopolus.

Sub anni exitum electi ſunt *Joannes Tuilius* Tirolenſis, & *Felix Oſius* Mediolanenſis, uterque ad Græcam Latinamque Humanitatem pari loco & ſtipendio; & ut omnia paria eſſent, eodem anno MDCXXXI. eodemque morbo ſublati ſunt. *Tuilius* quidem, ut ea ferebant tempora, habitus eſt eloquens. Iccirco iterum ac ſæpius ab Univerſitate delectus eſt ad gratias civitatis Moderatoribus communi nomine agendas; idemque laudavit in funere Anatomicos duos, *Hieronymum Fabricium*, & *Adrianum Spigellium*. *Oſius* eruditione potius valuit, quam celebrant Tomaſinus noſter, & Argelatus. Id vero maxime ad ejus laudem facit, quod primus publicæ Bibliothecæ præfectus eſt per ea tempora conditæ, librisque inſtructæ.

Cum inſequenti anno XIII. Kal. Jun. ad ſcholam hanc electus fuiſſet *Georgius Camerarius* Scotus, fatis præreptus eſt; ſuffecto ſtatim *Catervo Diamantino* ex S. Severino, qui publicam ſcholam Arimini regebat. Secundum tamen locum dumtaxat obtinuit. Nam ad primum evectus eſt anno proximo *Octavius Ferrarius* Mediolanenſis, Grammaticorum & Rhe-

Rhetorum illius ævi, pravo neſcio quo judicio corrupti, ſine controverſia præſtantiſſimus; cui poſtea, ſublato e vivis *Riccio*, ipſum quoque Græcæ linguæ penſum aſſignatum eſt. Deſierat ſcilicet tantus ille ſæculi ſuperioris impetus ad docendum & diſcendum ; quod fere accidit rebus omnibus, cum faſtigium attigerunt. Neque enim in ſummo longa poteſt eſſe mora ; ſed cum res eo pervenerunt, ut progredi nequeant, regrediuntur. Quare cum *Diamantinus* quoque, ſecundarum partium Rhetor, ſub initium anni MDCXL. objiſſet, nec ſucceſſor loco dignus reperiretur, ſolus *Ferrarius* provinciam totam occupavit ; addita etiam publicæ Bibliothecæ curatione, auctoque illi ſtipendio ad florenos bis millenos. Unus maxime in Italia Græcam Romanamque eruditionem calluit ; quod conſtat ex operibus ab eo editis, præſertim vero ex *Rei Veſtiariæ*, & *Electorum* libris: in dicendi autem arte cum ſibi placeret, orationeſque identidem emitteret, revera non æque fuit felix. Vixit uſque ad annum MDCLXXXII. atque ille in primis auctor fuit Vener. Gregorio Card. Barbadico, civitatis Epiſcopo, quem honoris ac pietatis cauſſa nomino, ut Græca ſtudia prope intermortua in novi Seminarii ſui ſcholis excitaret.

Locus vacavit per annos amplius tres, fruſtra invitato *Jacobo Gronovio ;* donec *Nicolaus Caliachius* Cretenſis ex prima Philoſophiæ ſchola ad hanc traductus eſt, quam tenuit annos ferme viginti. Ejus laudes poſt Patinum abunde explicuit amicus ejus & conterraneus Papadopolus. Quod convenit inter omnes, in litteris Græcis excelluit, ſtudiumque hoc reſtituere, & propagare conatus eſt. Poſt editum heredis cura *de Mimis & Pantomimis* Commentariolum, eruditas quaſdam Diſſertationes ejus in Grævianam Antiquitatum Collectionem illatas Veneti typographi dedere anno MDCCXXXVII. Eo defuncto, ſucceſſit *Sebaſtianus Melchiorius* Tarviſianus, magiſter olim meus, qui, duabus recitatis atque editis pulcherrimis orationibus, ſponte ſe abdicavit, valetudinem cauſſatus.

ſatus. Extant orationes aliæ ab eo ſcriptæ, cum Seminarii Patavini ſtudiis præeſſet, in quibus ad exquiſitam Latini ſermonis lautitiam vix quippiam deſideratur. Poſtea ſibi uni vixit ſine cura ulla gloriæ ſuæ, & ſine obtrectatione alienæ. Venit in locum ejus anno MDCCX. *Dominicus Lazarinus* Maceratenſis, qui, quod olim *Faſeolo* contigerat, cum orationem primam in magna totius Gymnaſii celebritate haberet, deficiente memoria, repente obmutuit. Sed *Faſeolo* animoſior locum tenuit, & quod reliquum erat, de ſcripto pronuntiavit. Ego orationem illam gravem atque elegantem, cum auctor clauſis ſcholis abeſſet, pro mea erga illum benevolentia, typis commiſi. Ceterum vir magni & acerrimi ingenii cum eſſet ad exiſtimandum, non æque dicendi uſu valebat; prorſus ut Scævola apud Ciceronem de Clar. Orat. c. 39. *magis exiſtimator metuendus, quam admirandus orator*. Propterea cum primam acroaſim ſub initium anni recitaſſet, poſtea quam maxime poterat, publico abſtinebat. In privatis colloquiis & familiari conſuetudine libentius audiebatur, præſertim ab iis, qui novi ad eum accederent. Nam, ut ejuſdem Ciceronis verbis utar de Fin. l. 2. c. 4. *iiſdem de rebus ſemper quaſi dictata decantabat, neque a commentariolis ſuis diſcedebat*. Multa illum ſcite & commode dicta commendabant; habituſque eſt tamquam anteſignanus eorum, qui Grammaticas Alvari ſcholas cavillantur. Hoc illi valuit ad famam, & quidem in partem utramque. Mortuus eſt anno MDCCXXXVI. Dum viveret, quædam edidit, ex quibus jure ac merito laudatur, in primis autem Tragœdiam *de Uliſſe juniore* vernaculo ſermone ſcriptam. Poſt ejus autem mortem alii alia undique collecta typis commiſerunt, quorum pleraque carent amatoribus; nec ſane ab ipſo tanti fiebant, ut emitti vellet. Sed danda ſemidoctis famæ cupidis, hominibus plerunque honeſtis, hæc venia eſt, ut ipſi quoque in litterariam provinciam, quæ latiſſime patet, non ſecus ac propolæ ad emporium, per hujuſmodi collectiones ſibi aditum pateſaciant.

An-

Digitized by Google

Antequam ſcholas noſtras attingeret, ediderat Grammaticum neſcio quid, aſſumpto Bagnarii nomine, de quo Papadopolus in To. 1. p. 260. & duas adverſus Germonium epiſtolas, ex quibus intelligitur, quantum Latinitatis ad nos attulerit. Nam Græca vix delibaverat. Sed cum valeret ingenio, &, quantum ſibi oneris in tanta litterarum luce eſſet impoſitum, probe ſentiret, magnoque ferretur æmulandi ſtudio, ea ipſa, quæ non attulit, cito acquiſivit.

Poſtremo ejuſdem anni menſe ex Philoſophia ad Humanitatem demigravit *Jo. Antonius Vulpius*, mitioribus ſtudiis ſuapte natura magis idoneus. Morbo diuturno tentatus, quem ipſe quoque in ſuis Operibus memorat, locum tamen retinuit, magnis fultus & meritis, & patrociniis. Tandem ad priſtinam valetudinem cum rediiſſet, non ſolum ſcholam ſtrenue rexit, ſed plurima ſcripſit ligata ſolutaque oratione; Catullumque, & ſocios ejus, Tibullum, ac Propertium, commentariis copioſiſſimis illuſtravit. Nunc ex Triumvirali reſcripto anni MDCCXL. docet, cum libet, fere autem alternis, ſemper tamen eruditione atque elegantia tanta, quantam loci dignitas poſcit.

IN.

Digitized by Google

INDEX

PARTIS I.

A

Abrahamus Gymnaſii Rector. pag. 24
Academia Julia. 52
Accurſius Regienſis. 10
Acta Gymnaſii incendiis abſumpta. 7. & ſeq.
Actuarii. 1
Agnus Phyſicus. 14
de Alano Henricus 42
Albertus Saxoniæ Dux Univerſitatis Rector. 15
Alexander Pontifex IV. 1
de Alvarotis Aicardus, Alvarotus, & Petrus filius. 40
Amaſæus Romulus. 57
Amidanus Vivarottus. 50
Anatome olim quomodo traderetur. 48
Anatomicæ exercitationes habitæ extra Gymnaſium. 25
de Ancharano Petrus. 42
Andreas Andreæ filius. 28
de Angeleriis Hieronymus. 47
de Anguſciolis Thadæus, & Joannes. 33
Anſaldus Hiſpanus. 1
Antenoris monumentum. 7
Antiani. 7
Antonius Venetus Epiſcopus Calamonenſis. 28
de Apono Petrus, ejuſque ſtudia, & fata. 45. & ſeq.
de Aretio Gulielmus. 49. Ludovicus. 50
ab Arena Jacobus. 32
Ariminenſis Joannes. 31
Ariſtotelis opera ex Græco & Arabico ſermone tranſlata. 4

Arith-

Arithmetica. 10
de Arquado Jacobus. 24
Arſegninus. 11
Arſendinus. 36
Arſendus Raynerius Bartholi magiſter, & antagoniſta. 36
Artes in Gymnaſio excitatæ. 43
Artiſtæ vox artis propria. Præfat.
Artiſtarum Univerſitas inſtituta, & conſtituta. 17. & 30
Aſtrologia. 10. Quanti olim fieret. 49
Augeſtanus Rodulfus. 7
Avogadrus, al. Advocatus, Albericus. 42
Auximani ſcholares. 28. & ſeq.
Aymo Gebennenſis. 5

B.

Bachalarius vox artis propria. Præfat.
de Bajalardis Bonus. 9
Baldus de Ubaldis, ejuſque merita 38. Angelus, vulgo Angelus de Peruſio. ibid.
Balzey Theodoricus. 32
Barbadicus Gregorius Card. Vener. 61
Barbarus Franciſcus. 40
Bartholus, ejuſque diſputandi ratio. 38
Barzizius Caſparinus, ejuſque doctrina & fata. 52. & ſeq.
de Baſteriis Henricus. 34
Becicchius Marinus, al. Becichemus. 56. & ſeq.
Belcarius. 9
Bendedio Benedictus. 51
Benius Paullus. 59. & ſeq.
Bertopalea Leonardus. 49
de Betha Bonifacius. 36
Bettina docuit Patavii. 35
Bidellus vox artis propria. Præfat. & 1. Bidellorum jura. 4

Boaterius Petrus. 18
Boccatici inſtitutio. 17
Bonamicus Lazarus. 57
Bonifacius Balthaſſar. 60
Boniſarcius Baldus S. Franciſci templum, & Noſocomium extruxit. 41. & ſeq.
Bonincontrus. 12
de Bononia Joannes. 7
Bononienſis Univerſitatis Theologica ſchola. 18
Bononienſe Gymnaſium interdictum. 1
Bononienſes ſcholares Patavium translati. 6
Bonus de Mora. 7
Borſellus Bartholomæus. 34
de Botton Dominicus. 31
Bovettinus de Bovettinis. 9
Βραβευτής, promotor. 52
de Bradiolo Franciſcus. 43
de Brancaſiccis Albicius. 18
Brixinenſis Villelmus. 13
Bullengerus de Sicilia. 53
Buzzacarinus Aldegrettus. 34
Buzzacarinus, ejuſque filii Fulco, & Salion. 9

C.

CÆſarinus Julianus. 43
Calamonenſis Epiſcopus. 28
Calaber Joannes. 31
Caliachius Nicolaus. 61
Calphurnius Joannes. 54. & 56
Calza Petrus. 9
Camerarius. 60
L. Camers. 55
Campanatus Ildebrandinus. 33

de

de Campo Bartholomæus. 46
de Canibus Bartholomæus. 36
Capiliſtius Gabriel. 34. Jo. Franciſcus. 42
de Capitaneis Joannes. 42
Capivacceus Bartholomæus. 40
de Caronellis Joannes. 32
Carpius Ægidius. 53
de Carraria Petrus Abbas S. Stephani. 40
de Carraria Jacobus Patavii dominus. 15. Ubertinus Gymnaſii reſtitutor. 16. Patavinos adoleſcentes mittit ad Pariſienſem Academiam. ibid. Franciſcus inſtituit Theologiæ ſcholam. 18. Nicolaus Prætor Bononiæ. 33
Caſalis Ægidius. 40
de Caſtiglionchio Lapus. 40
Caſtilioneus Angelus. 40
Cataldus Siculus. 54
Cataneus Altegradus. 10
Catervus Diamantinus. 60. & ſeq.
de Cautelis Ægidiolus. 40
Chirurgia. 48
Chalcondyla Demetrius. 54. & ſeq.
Chryſoloras Manuel. 54
de Civitella Antonius. 42
Clementis VI. diploma. 16. & ſeq.
Clerici olim dicti ſunt docti omnes. 3
Collegiorum Doctores augentur. 22. & ſeq.
Collegium Tornacenſe. 18. & ſeq.
Collegium Jacobi de Arquado. 24
Collegium Ridium. 29
de Columna Petrus. 6
de Comitibus Proſdocimus. 42
Computatoria. 10
de Coneglano Antonius. 47. Lazarus. 50
de Confortis Jacobus. 44

de Confluentia Jordanus. 17
Conſiliarii. 1
de Conſilvis Franciſcus. 40
Contarenus Nicolaus. 42. Vincentius. 59
Cornelius Flaminius. 13
Cortellerius Theobaldus. 40
de Cremona Nicolaus. 9
Cremonenſis Nicolaus. 17
Creticus. 55
Crucius Cæſar. 35
Cumanus. 43
de Curtarodulo Joannes. 40
de Curtoſiis Ludovicus. 41

D.

DAndulus Andreas. 33. Fantinus. 42
Dardanus Barnabas. 46
Dialectica. 10
Dinarius Ugo, & Aldebrandinus ejus filius. 9
Diſcalcius Ottonellus. 39
de Doctis Schinella. 9
de Doctoribus Alexander. 39
Doctor creari Patavii non poteſt, qui ſit alibi licentiatus. 23. Doctor quilibet honoris gratia docere in Gymnaſio poteſt. 24
Doctores privatim examinati, & coronati. 25
Doctoris titulus ad ſpeciem adhibitus. 40
Doctorum inſignia Eccleſiæ addictos ſignificant. 3. Doctorum examen imminutum. 25
S. Dominicus. 15
de Dondis Joannes adhibitus ad componendos cum Medicis Juriſconſultos. 36. Ejus merita. 47
Donatus Bernardinus. 57
de

de Dulcebovis Chriſtophorus. 47
Dulcis Victor templum S. Franciſci ædificavit. 37

E.

ECcelinus, al. Eccerinus, al. Acciolinus, al. Actiolinus. 1
Eccleſiæ addicti ſunt litterarum Profeſſores. 3
de Engelfredis Anſelmus, & Simeon. 9
Engelbertus Abbas. 13
Epiſcopus confert jus magiſterii. 3. Approbat alumnos Collegii Pratenſis. 19. Aliquando Gymnaſii Rector declaratus eſt. 8
Examen ad obtinendam Lauream ubi faciendum. 3. Tempore laxatum. 25

F.

FAbius Maximus junior. 34. Senior. ibid.
Fabricius Hieronymus. 60
Faleolus Joannes. 57. 58. & ſeq.
Faletrus Marinus. 25
Ferrarius Octavius. 60. & ſeq.
Ferrarienſes ſcholas quinam Patavini Profeſſores primum rexerint. 39
de Florentia Hieronymus. 60
Florentinus Jacobus. 40
a Flumine Bonus. 46
de Fornovo Petrus. 31
de Forojulio Benvenutus. 36. Pax. 13. Dictus etiam Pax de Padua. 14 Cur ſe artium miniſtrum vocet. ibid.
Foſcarenus Marcus. 33
Foſcarus Franciſcus. 26. & ſeq.
S. Franciſcus. 15
Francofordienſis Jacobus. 17

Fri-

Fridericus Auſtriæ Dux, Romanorum Rex. 15
Fuſuda Joannes. 29. & ſeq.
Fulgoſius. 43
Furiettus Joſeph Alexander. 53

G.

GAllina Bartholomæus. 31
de Galmarellis Benedictus. 49
Galvanus. 40
de Garfano Petrus. 25
Gebennenſis Aymo. 5
Gentilis Fulginas. 16
Geometria. 11
Germanus Joannes. 5
Ghirardaccius. 37
Gloria Bartholomæus. 37
Græcæ litteræ. 54. & ſeq.
Grammatica quibus terminis olim contineretur. 10
Grammatici Doctores creati. 25
Gratianus de Gratianis. 24
de Griſing Borchardus. 16
Gronovius Jacobus. 61
Guidelocciu, & Albertus filius. 40
Guizzardus Grammaticus. 12
Gymnaſium Rectore carere nequit. 8. Patavinum quanti olim fieret. 8. Ejus Statuta. ibid. Leges primævæ. Præfat. Ejus jura interdicto ſuſpenſa, & reſtituta. 6

H.

HErmathena quid ſit. 52
Hiſtoria civilis quomodo differat a ſcholaſtica. Præfat.
de Homodeis Signorolus. 37

Hu-

Digitized by Google

Humanitas ſcholæ titulus. 11

I.

de JAnua Joannes. 49
Ildebrandinus Epiſcopus. 16
Joannes Grammaticus. 12. Joannes Phyſicus. 14
Joannes Andreæ cur aliquando dicatur *Joannes a S. Hieronymo*. 35. Bartholum diſcipulum habuit. ibid.
de Imola Joannes, ejuſque merita. 43
Irnerius, ejuſque interpretandi juris ratio & modus. 10
Julia Academia. 52
Juriſdictio in ſcholares Univerſitati conceſſa. 2
Juris Profeſſores, eorumque penſum, & ſtipendium. 3. & ſeq.
Juriſtæ vox artis propria. Præfat.
Juriſtarum Rectores ſibi obnoxios habuerunt Rectores artium. 27

L.

de LAmbertacciis Ludovicus. 23. Collegium illuſtravit Juriſconſultorum. 41
Lambertus de Mediolano. 9
de Lampugnano Ubertinus. 40
Languſcus Jacobus. 53
Lauretus Laurentius. 59
Lazarinus Dominicus. 62. & ſeq.
de Lece Matthæus. 47
de Leone Matthæus. 49
Leonicus Nicolaus de Tomæis. 5
Fr. Leoninus. 44
de Leonixa Bernardus. 16
Licentia conventus. 23
Licentiatus ubi Lauream accipere debeat. 23

Li-

Digitized by Google

Lichanor. 33
Lipſius Juſtus. 59
Logica. 16
Loiſius Joannes. 37
Lucheſius. 12
Lugdunenſis Concilii decreta ad Patavinam Univerſitatem miſſa. 6
Lupatus Poeta. 7
Lyi fratres. 8. Lyus Antonius. ibid.

M.

de MAinardinis Jo. Michael. 47
Malumbra Ricardus. 33. Nicolaus. ibid.
Mandelbertus Ægidius. 36. Carolinus frater. ibid.
Manfredus de Manfredis. 9
de Mantua Bonifacius. 36. Bartholomæus. 48
Mantua Marcus. 58
Manutius Paullus. 34
de Maroſtica Jo. Antonius. 57
Maſſarii. 1
de Maſſolinis Andreas. 48
Matarellus Nicolaus. 34
Maurocenus Barbonus. 29. Petrus. 42
Mazzucchellus. 32. & 46
de Mediabbatibus Aldobrandinus, al. Ildebrandinus. 10
Medicina Patavii in pretio habita. 45
Medicinæ ſchola in plures diviſa. 47
Medicorum Collegium auctum. 22
de Mediolano Lambertus. 9
Mediuſcomes de Mediiſcomitibus. 43
Mehus Laurentius. 40
Melchiorius Sebaſtianus. 61. & ſeq.
Menla Franciſcus. 29. & ſeq.

de

de Merlaria Antonius. 40
Meretrices, & meretricium vectigal. 23
Metaphyſica. 45
Milantia Jo. Andreæ uxor Bononiæ docuit. 35
de Montaneana Dominicus. 12. Aldegrettus. 36
de Monte longo Joannes. 5
de Monteſilice Nicolaus, & Franciſcus. 49
de Montorſo Gulielmus. 49
Moralis Philoſophia. 52
Morandus. 12
Mora Bonus. 7
Mundinus, ejuſque patria, doctrina, & fata 45. Ejus Anatomia. 48
Muretus M. Antonius. 59
Muſurus Marcus. 55. & ſeq.
Muſſatus Albertinus, ejus Laurea Poetica, mors, & merita. 15. & ſeq.

N.

de NAſeriis Antonius. 40
Naſo Joannes. 28
Nerlus de Nerlis. 17
Nicolaus IV. P. M. 6
Niger Franciſcus. 54
Nominalium ſecta. 50
de Novaria Franciſcus. 3
Nuncii Univerſitatis. 4
de Nuremberg Paullus. 47
Nythart Henricus. 31

O.

ODoardus Logicus. 14
de Ogento Nicolaus. 34

Oldradus de Ponte. 34
Oſius Felix. 60

P.

de PAdua Pax. 14. Leoninus. 44. Nicolaus. 51
Paduanus Grammaticus. 11. & ſeq.
Paliarinus Bartholomæus. 37. Angelus. ibid.
Papadopolus. 7. 30. & ſeq.
Pariſienſis Univerſitas floridiſſima. 45
Parleo Joannes. 39
de Parma Blaſius. 47. Chriſtophorus. 53
Patavini multi inter Beatos & Sanctos. 14. Libertatem exuunt. 15. Soli interdum ſcholas Gymnaſii tenuere. 16
Paucaterra Thadæus. 10
Pecuniæ æſtimatio primis Gymnaſii temporibus. 26
de Penna Joannes. 32
de Pera Joannes. 48
de Peraga Fr. Bonaventura. 22
de Periglis Angelus. 38
Peripatetica Philoſophia. 49
de Pernumia Petrus. 48
de Peruſio Angelus. 38
de Peto Petrus. 31
Petrarcha litterarum reſtitutor. 16. Obitus ejus, & funus. 21. & ſeq.
de S. Petronilla Henricus. 3
Petruccius Benedictus. 40
Philelphus Franciſcus. 52
Picinus Antonius. 53
Pileus de Prata dividit Univerſitatem. 17
de Pizzacominis Pizzacominus. 40. Paduanus filius. ibid.
de Placentinis Cyriacus. 36. Bartholomæus. ibid.
de Placiola Rolandinus. 32. & ſeq. Joannes. 50
de Plebe Nicolaus. 9

Plum-

Plumbinas Benedictus. 40
Poggius. 41. 51
Polonus Nicolaus. 5. Fridericus. 17. Laurentius. 31
Porcellinus Antonius. 32
Pragenſis Nicolaus. 31
Pratenſe Collegium. 26
de Prato Petrus. 49
Princivallis. 9
Profeſſores privatim docere juſſi ſine ſtudentium impendio. 6. Eorum penſa, & ſtipendia. 3. 4. 26
Promotores. 52
Provincialis Henricus. 31
Publicam petere quid ſit. 27. & ſeq.

Q.

QUadriga libri titulus. 11
Quadrivium ſcholaſticum. 11
Quirinus Marcus. 10. Laurus. 53

R.

de RAgnina Matthæus. 28
Ramponus Franciſcus. 39
Realium ſecta. 50
Recitationes apud Græcos, & Latinos. 11
Rector primus, ejuſque adjutores, miniſtri, jus, & auctoritas. 1. & ſeq. In ejus electione quid ſpectandum. 2. Nunquam Gymnaſio defuit. 8
Rectores duo. 3. Augetur numerus. 17. 28. & 30
de Regio Gulielmus. 49
Regius Raphael. 54. & 56
de Repandis, al. Reprandis, Michael. 40
Rhetorica. 10. & ſeq.

Digitized by Google

de Rhodigio Julianus. 48
Riccius Julianus, 60
Riccobonus Antonius. 59
Richerius Ludovicus Cælius. 56
Ridium Collegium. 29
de Rido Nicolaus. 29. Nicolaus, & Joannes. 48. Daniel. 41. Matthæus. 53
Riminenſis Angelus. 54
Robortellus Franciſcus, ejuſque cum Sigonio contentiones. 58. Objit inops, & de publico elatus eſt. ibid.
Rolandinus, ejuſque Chronicon. 11. & ſeq.
de Roma Angelus. 58
de Rombaldonis Victorinus. 53
Roncalitrius Matthæus. 14
Roſatus Antonius. 24
Rotulus, vox artis propria. Præfat.
de Rubea Dominicus. 54
de Rufinis Jacobinus. 33

S.

de SAla Paganinus. 37
de Salerno Benedictus. 32
Salgardus Joannes. 39
de Saliceto, al. Salicetus Richardus. 39. Bartholomæus. ibid. Jacobus. 43
de Sancta Cruce Jacobus. 36
Sanctangelus Jo. Antonius. 37
de Sancto Georgio Joannes. 37
de Sancto Vito Boniacobus, & Ægidiettus. 39
de Sancta Sophia Nicolaus, Marſilius, & Joannes. 45. Bartholomæus, Gulielmus, & Franciſcus. 47. Galeatius Antagoniſta Jacobi a Turre. 48
a Sancto Jacobus, & Balthaſſar. 48. & ſeq.
Saracenus Joannes. 39
Saſ-

Saſſolus Philippus. 39
Saxoniæ Dux Albertus Gymnaſii Rector. 15
Saxus Stephanus. 9
Scaliger Canis. 16
Scholares, vox artis propria. Præfat. & 5. Eorum Jura. 4. Numerus 5. Quomodo componerent Univerſitates. 4. Primum modeſti, poſtea infeſti. 5. Migrationes minitantur. 5. & 17. Arma illis cur, & quomodo conceſſa. 4. Pro ædibus ſcholarum ſolvebant. 6
Schulhempflug Caſpar. 31
de Sebaſtianis Angelus. 32
Semidocti. 62
Sibilla Baldi Bonifarcii uxor. 42
de Sicilia Bullengerus. 53
Sigonius Carolus. 58
de Speciariis Philippus. 5
Spigellius Adrianus. 60
Spinellus Nicolaus. 39. Belfortis. ibid.
de Squarcialupis Bartholomæus. 50
Stennus Antonius. 37
Subſtitutus Rectoris. 2
de Suzaria Guido. 9
Syndicus. 1. 2. 44

T.

de TAdis Joannes, & Pax. 9. & ſeq. Joannes junior. 40
de Tanſignano Petrus. 47
de Tardona Gulielmus. 50
Tarviſianum Gymnaſium. 15
Teonitarius de Tedaldis. 7
Theobaldus de Theobaldis. 9
Theologiæ ſchola in Gymnaſium inducta. 17. & ſeq.
Theologi Univerſitatis primi, eorumque penſa. 44
Theologorum Collegium, ejuſque Officiales. 43. & ſeq.

Ther-

Thermæ Patavinæ. 45
S. Thomas Aquinas. 6
Tiſolinus Joannes. 39
de Titulo Paullus. 9
de Tomæis Leonicus. 55. & ſeq.
de Tomaſiis Petrus. 48
Tomaſinus. Præfat.
de Topis Benedictus. 46
Tornacenſe Collegium. 18
Tractatores Studii. 2. & ſeq.
Tredecinus Logicæ Profeſſor. 12 & ſeq.
Trivium quid ſit in ſcholis. 10
Tuilius Joannes. 60
a Turre Jacobus, ejuſque merita. 47. & ſeq.

V.

de VAreſio. 47
de Ubaldis. V. Baldus.
Ubaldinus Joannes. 43
Vergerius Petrus Paullus. 39. 41. & 50
Vilelmus Brixinenſis. 13
de Vitalianis Vitalianus. 9
Vivarottus Amidanus. 50
Ulricus de Valſe. 16
Univerſitas diviſa in gentes duas. 3. In claſſes duas. 17
Urbani IV. Diploma. 3. Urbani V. 18. & 43
Vulpius Jo. Antonius. 63

Z.

ZAbarella Franciſcus, ejuſque doctrina, dignitates, & fata. 41. Bis in die docere ſolebat. ibid.
Zamboninus Phyſicus. 14

Za-

Zanettinus Grammaticus. 51. Jacobus ejus fil. 48
de Zenariis Franciſcus. 43. Jacobus. 49
Zenus Alexander. 55
Zunta Grammaticus. 12

Pag. XXXVII. dele *Bartholomæus Capivacceus*.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google